Roč. XIV. č. 3 – 4. 1918 Roč. XV. č 1.—2.

Vychází čtyřikrat do roka. — Předplácí se na rok 1 K 80 h, do něm. zemí 2 K, do ostatních zemí 2 K 20 h. Cena jednotlivých sešitů udá se zvlášť podle tiskových archů.

Obrana víry.

Vydává Tisková Liga v Praze.

Redaktor
Vlastimil Hálek.

Snahy sv. Otce Benedikta XV. o mír.

Podává
A. S. POŠUMAVSKÝ.

Cena 1 K 80 hal.

V PRAZE.
Knihtiskárna družstva Vlast v Praze. — Nákl. Tiskové Ligy v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

Český gratulant, vínek blahopřání k svátkům členů rodiny, k slavnostem ve škole, k slavnostem Svato-Václavským, k slavnostem stromkovým, dále různé vítací řeči, nápisy do památníků atd., vyšel péčí a nákladem Jednoty katolického učitelstva českého a přátel křest. výchovy pro král. České ve sličné úpravě o 150 stranách. Cena za výtisk *K 1·40 pošlou* a při osobní koupi v administraci družstva Vlast (Praha-II. Žitná 26) prodává se za 1 K 20 h. — Doporučujeme. Spisek tohoto druhu pro naši katolickou mládež až dosud jsme postrádali.

Dějiny sociálního hnutí

v zemích koruny České od r 1848—1909.

Napsal **T. J. Jiroušek**.

Díl I. doba od r. 1840 do r. 1885. Stu. 83. Cena 1 K.
Díl II. doba od roku 1885 do roku 1895. Stran 128. Cena 2 K.
Díl III. doba od r. 1895 do roku 1909. Stran 124. Cena 2 K. — Všechny tři díly stojí 5 K.

Spis tento podává obraz veškerého vývoje socialních stran u nás a zvláště líčí celý postup hnutí katolického v národě českém.

Objednávky jen za hotové vyřizuje

administrace družstva Vlast v Praze čp. 570-II.

Ke všem cenám uvedených knih a brožur připočítává se 20% válečné přirážky.

Ze života a snah Mistra Jana Husa.

Dle historických pramenů napsal: V. O. HLOŠINA. Stran 64. — Obsah: O podobě Mistra Jana Husa. Soud Loserthův o Mistru Janu Husovi. O Husově útěku z Kostnice. Co by se bylo stalo s Husem, kdyby byl v Kostnici bludy své odvolal?

Cena 20 haléřů. — Nákladem Tiskové Ligy v Praze-II. v Žitné ul. č. 26 n.

Pravda o Husovi.

Dle Palackého, Tomka, Flajšhanse, Lenze, Denise a Trojanusa píše Jos. Tichovský. Spisek tento vyšel tiskem knihtiskárny družstva Vlast a nákladem Tiskové Ligy. Cena jednotlivého exempl. 10 h, poštou za 13 h. Objednávky přijíma a vyřizuje: **Družstvo Vlast v Praze-II, Žitná ul., č. 26 n.**

Mistr Jan Hus na koncilu kostnickém.

Dle latinského spisu Jana Cochlaea vypravuje V. O. Hlošina. — Cena 40 hal., poštou 45 hal. Objednávky **v administraci družstva Vlast Praze-II., Žitná ul. 26.**

Stručný výtah z liturgiky

pro žáky obecné školy na 16 str. III. rozmnožené vydání. Prodává se jen za hotové: 1 kus za 12 hal.; poštovné se připočítá dle velkosti objednávky. — Objednávky vyřizuje: nakladatelství Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26 n.

Ročník XIV. Číslo 3.—4. Ročník XV. Číslo 1.—2.

Obrana víry.

Vydává Tisková Liga v Praze.

Redaktor
Vlastimil Hájek.

*

Snahy sv. Otce Benedikta XV.

o mír.

Sestavil
A. S. POŠUMAVSKÝ.

V PRAZE 1917.
Knihtiskárna družstva Vlast. — Nákladem Tiskové Ligy.

„NIHIL OBSTAT!“

Pragae, 26. Octobris 1917.

P. **Methodius Vojáček O. S. B.**
censor.

„IMPRIMATUR!“

Pragae, 31. Octobris. 1917.

Dr. **Joannes Sedlák,**
vicarius generalis.

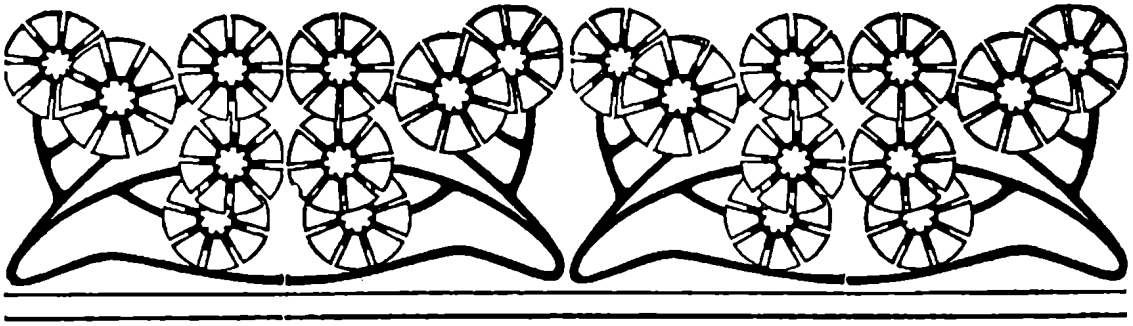

Benedikt XV.

Pln lásky řídíš Petra loďku
a vedeš k Bohu lidstvo celé,
jak lodivod Jsi, který v bouři
dál u kormidla stojí bděle.

Přes bouře ryk a válek běsy,
Ty prosíš jako Otec pravý,
by ztichla zášt a zmlkly hněvy,
v květ vypučel zase život smavý.

Ty srdce zahříváš Svým slovem,
led zášti láskou roztát pílíš,
jak Otec k ustrašeným dětem
Svou starostlivou hlavu chýlíš.

Chceš ztišit matek steré žaly,
líc dětí zbavit slzí proudu,
chceš rodným krbům otce vrátit,
by vzdělával zas rodnou hroudu.

Chceš láskou spoutat světy celé
a rozsít požehnání setbu,
chceš žárem lásky v lidské hrudi
v ráz zažehnati zloby kletbu.

V svět voláš . . . Půjde za Tvým hlasem?
Či bude mu jen výkřik planý?
Pros, Otče, volej Krista hlasem,
Ty budeš světu Požehnaný.*)

Papež Benedikt XV., apoštol míru.

Sestavil Pošumavský.

Dne 20. srpna 1914 zemřel papež Pius X. Přes četné obtíže zuřící války sešli se kardinálové a zvolili papežem arcibiskupa boloňského Jakoba della Chiesa, bývalého sekretáře kardinála Rampolly. Nově zvolený papež přijal jméno Benedikta XV. Benediktus po česku Požehnaný stal se opravdu nový zástupce Ježíšův na zemi, neboť hned od začátku usiloval, aby požehnání pokoje a míru mezi národy sneslo se nad krajinami evropskými, kde zuřil veliký, dotud netušený boj, hrozící zničiti nejen Evropu, ale přenésti se i do jiných dílů světa.

Veškerá jeho činnost od nastoupení má ráz úsilí o mír, tak že právem lze nazvati papeže Benedikta XV. apoštolem (hlasatelem) míru.

Dějiny církve katolické na dva tisíce let obepínají země evropské a zasahují i mimo hranice jejich do celého ostatního světa jako živý dějinný doklad slov Kristových, daných apoštolům: »Jděte do celého světa, učte všechny ná-

---

*) Benediktus česky: Požehnaný.

rody!« Vlády zanikají, panství nejedné světové říše zašlo, hranice království i císařství v době té se tolik změnily, ale hranice církve katol. rostou a vzmáhají se. Moc říší světských zaniká, síla a moc učení Kristova jde vítězně dále a dále. »Království mé není z tohoto světa,« řekl Ježíš, aby ukázal, že není omezené určitou hranicí, jedním národem, jedním vladařem. Církev, království Boží na zemi, jest určeno všem a pro všechny, jest universalní, všeobecné, katolické. Třeba že státy i jejich správy a hranice stále se mění a přetvořují, církev svým učením, svými prostředky svatosti, svojí hlavou jest stále táž, jedna všude i pro všechny národy. Cíl církve nemění se jako politika světských panství a království, neboť cíl ten nezměnný, jest určen a pevně stanoven zakladatelem církve, samým Kristem, slovy: »Učte všechny národy, učte je zachovávati všecko, co jsem vám přikázal!« Tak vymezil jasně sám Spasitel účel církve, aby vedla všecko lidstvo, každou jednotlivou duši k Bohu, povznášejíc ji ze všednosti, zbavujíc ji hříchů a činíc ji svatou.

Svatost ale není výsadou jen jednoho národa, není cílem jen jediné říše a nemůže se také uzavírati hranicí určité moci vládní, svatost jest a musí býti všeobecna, pro všechny. Proto od dob Kristových až do doby přítomné vždy bojovala církev vytrvale za posvěcení lidstva vůbec, nevážíc se jen na jisté národy a nedbajíc mezí určitých říší a zemí.

Církev šla dle rozkazu Páně: do celého světa, šla svými hlasateli, kněžími a biskupy.

Třeba že leckdy, jak dějiny učí, chtěla moc světských panovníků a politika určitých říší zasáhnouti ve výhradní právo církve katolické a spoutati její všeobecnost, aby se stala služkou a poddanou určité vlády a říše, přece nepodařila se nikdy zcela tato práce světské moci, neboť byla proti vůli samého Krista.

A proto tyto pokusy světských vládců, třeba byly dosti úporny, ztroskotaly. (Brány pekelné církve nepřemohly, dle zaslíbení samého Krista.) Zdálo se nejednou, jak svědčí dějiny, jako by časem moc světská zdolala církev, než bylo tak jen na okamžik, církev vyšla z bojů těch v nové slávě, v netušené před tím síle a osvobození. Svobodná, nezávislá církev tak, jak Spasitel ji založil, vždy a všude hájila Pravdu učení nejvyššího, učení Kristova, k Němuž vždy a znovu vrátiti se musí každý člověk, ba každý národ, chce-li se zachovati nejen pro věčnost, ale i pro vezdejší život pozemský.

Vlády, vládcové, parlamenty, měnili a mění své zákony, jen církev má stále jeden a týž nezměněný zákon učení Kristova, volající podnes celému světu: »Pojďte ke mně všichni!«

Kdykoliv Spasitel ukazoval se po svém z mrtvých vstání svým milým apoštolům, vždy je pozdravoval slovem: »Pokoj vám! V pozdravu tom shrnul své učení, příčinu Svého příchodu i význam Své práce,

v pozdravu tom přál jistě Mistr Svým učenníkům to, co vůbec nejlepší, to jest pokoj.

Také lidstvo v dobách světové války a rozbrojů, ve hrůzných chvílích nepokojů poznalo a cítí ve své duši, co jest největší poklad a bohatství pro člověka zde na zemi. Jest to pokoj, mír, klid. Všichni v tom se shodují, každé srdce bez rozdílu rodu i vzdělání touží po pokoji, hledá mír.

Pokoj trvalý může ale nastati jen tehdy a tam, kde jsou podmínky nutné k jeho vybudování. Tuto podmínku trvalého pokoje mezi lidmi máme již jasně vyjádřenu na dva tisíce let. Hlavní a nutná věta pokoje zavzněla nad pastvinami betlemskými ve chvalozpěvu andělů oslavujících Ježíše, Knížete Pokoje: Jak dobře zná křesťanský svět větu: »Sláva Bohu na nebesích a na zemi pokoj lidem dobré vůle!« Podmínky pokoje jsou: 1. oslava Boha a 2. dobrá vůle lidí. Proto i papež Benedikt XV. chtěje dosíci kýženého pokoje a míru, nastoupil ve svém vznešeném snažení mírovém cestu k oslavě Boží a dále hleděl získati dobrou vůli lidstva vůbec a těch, jimž svěřeny osudy národů zvláště.

1. Boha oslavovati má a může člověk slovem i skutky. Slovo, jímž vyjadřujeme úctu, lásku i poslušnost k Otci všeho lidstva, jest modlitba. Z Vatikánu 8. září 1914 volá

Benedikt do celého světa ke všem srdcím katolíků:

»Sotva že jsme dosedli na stolec sv. Petra u vědomí dobrém své neschopnosti k tak velikému úřadu, co nejuctivěji jsme se sklonili před tajemným řízením prozřetelného Boha, který nepatrnou naši osobu na tak vysoký stupeň hodnosti povznesl. Když pak přes to, že nejsme vyzdobeni přiměřeně slavnými zásluhami, přece s důvěrou Nás vidíte ujímati se správy nejvyššího úřadu biskupského, ujímáme se ho jenom v důvěře na Boží dobrotivost, nepochybujíce, že nám potřebné síly a pomoci poskytne ten, který vložil největší břímě důstojnosti. — A s této apoštolské svrchovanosti, když jsme se porozhlédli po všem stádci Páně, péči Naší svěřeném, spolu s hrůzou a bolestí nevýslovnou naplnilo Nás ohromné divadlo války, vidoucí, že tak veliká část Evropy, mečem a ohněm zpustošená, rudne krví křesťanů. Máme‍t od dobrého pastýře Jezu Krista, jehož v řízení církve zastupujeme, uloženo, abychom vroucí láskou otcovskou objímali všechny beránky a ovce, kolikkoli jich je na světě. Poněvadž pak podle příkladu Páně musíme býti a také jsme hotovi, za jejich spásu i život dáti, jistě s rozvahou, pokud budeme moci, ničeho neopomineme, co by přispělo k urychlenému ukončení této pohromy. Zatím však — dříve nežli podle zvyku a obyčeje římských papežů po nastoupení na Apoštolský stolec na veškeré biskupy

okružním listem se obrátíme — nemůžeme než přejati poslední slovo umírajícího Našeho svatého a nesmrtelné památky hodného předchůdce Pia X., které mu, jakmile tato válka zaburácela, takořka vynutila apoštolská péče a láska k pokolení lidskému.

A proto zatím, co Sami, očí i rukou k nebi pozdvihujíce, budeme Boha prositi, vyzýváme a zapřísaháme všechny dítky Církve svaté, především pak duchovenstvo tak, jako je přehorlivě vyzval předchůdce Náš, aby dále naléhavě a o závod soukromí v pokoře i veřejně, četně navštěvujíce pobožnosti, prosili pána a vládce všehomíra, Boha, aby podle svého milosrdenství odložil tuto metlu hněvu, kterou trestá hříchy lidu. Budiž při nás a popřej, prosíme, aby společným prosbám našim panenská Bohorodička, jejížto přeblažené narození, dnes ode všech vespolek oslavené, sklíčenému pokolení lidskému jako jitřenka zasvitlo, poněvadž měla poroditi Toho, v němž Otec věčný chtěl smířiti všecko, v pokoj přinášeje skrze krev kříže všemu i co na zemi i na nebi jest. Těch pak, kteří národy vládnou, snažně prosíme, zapřísahajíce je, aby pojali úmysl upustiti od svých neshod ku blahu společnosti lidské; kéž uváží, kterak již příliš mnoho bídy a smutku provází tento život smrtelný, aby ho učinili daleko bědnějším a smutnějším; kéž jim postačí zříceniny již způsobené;

kéž jim postačí krev lidská už prolitá; kéž tedy spěšně o míru se radí a pravice si podají. Tak zajisté sobě i každý svému lidu velmi získá odměnu od Boha; tak si i nejvíce zásluh zjednají o občanskou společnost lidskou. Nám pak, kteřížto hned na počátku apoštolského úřadu svého na tolik bídy a zármutku zakoušíme, zajisté se zavděčí co nejvíce a měrou co nejvroucněji žádoucí.

Dáno ve Vatikáně, dne 8. září na slavnost Narození P. Marie roku 1914.

Papež Benedikt XV.

Z nařízení sv. Otce byly konány pobožnosti za smilování Boží a žádoucí mír dne 7. února 1915 v celé Evropě, 21. března 1915 v ostatních diecesích mimoevropských. Při těchto pobožnostech byla po celý den vystavena Nejsv. Svátost Oltářní k veřejnému uctění, jehož se měly s dospělými i děti účastniti. Zvlášté pak měli katol. věřící přijetím N. Svátosti pobožnosti tyto zvýšiti. O litanii loretánské přidána z nařízení papeže prosba: »Královno míru, oroduj za nás!« při mši sv. modlitba za mír a po mši sv. následující modlitba:

Modlitba sv. Otce Benedikta XV. za mír.

»V úzkostech a soužení války veškeré národy ohrožující, utíkáme se, o Ježíši, k Tvému láskyplnému srdci, jakožto ku své nejjistější

záštitě. K Tobě, o Bože, smilování úpěnlivě voláme: »Odvrať tuto zhoubnou metlu!« K Tobě, o králi pokoje, modlíme se vroucně: »Zjednej nám brzy žádoucího míru!«

Z Tvého Božského Srdce vytryskly paprsky svaté lásky do celého světa, aby veskeré nesváry zanikly a jedině láska panovala mezi lidmi. Pokud na zemi jsi žil, oplývalo Srdce Tvoje něžnou soustrastí pro každou lidskou bídu. Nechť tudíž Tvoje Srdce i nad námi smiluje se v době této, která zhoubným záštím a hroznym krveprolévánim nás tolik tíží. Smiluj se nad tolika matkami, které starostmi a úzkostí trnou o své syny; smiluj se nad tolika rodinami, které zbaveny jsou svých živitelů, smiluj se nad celou nešťastnou Evropou, na kterou tolik těžkých běd se shrnulo. Dejž panovníkům a národům vnuknutí míru, dejž, aby přestaly národnostní rozbroje, učiň, aby lidé, které jsi láskou Své krve sbratřil, v lásce se opětně shledali. Ty, kterýž jsi volání Apoštola Petra o pomoc: »Pane, zachovej nás, hyneme!« láskyplně vyslyšel a rozbouřeným vlnám přikázal, by se ztišily, vyslyš milostivě i naše důvěrné modlitby a poruč pobouřenému světu pokoj a mír!

Ty pak, blahoslavená Panno, kteráž i dříve v dobách největší tísně jsi pomáhala, pomoz nám i nyní. Chraň a zachovej nás! Amen.«

Bez modlitby, která člověka ze všednosti povznáší a s Bohem spojuje, není možna dobrá vůle. Proto papež nutně usiluje o mír a sblížení

národů zve všechny, zve celý svět k úpěnlivé modlitbě, kterou vám skládá. Není a nebylo snad člověka, který by slyše prvně slova vznešené modlitby, nebyl býval dojat až do nejhlubších záhybů svého nitra. Po všech kostelích celého katolického světa, ve všech dílech světa, všemi řečmi i jazyky zněla tato vznešená modlitba papežova. Byla a jest vůbec prvním veřejným a tak vznešeným projevem pro mír všech se všemi. Dávno ještě nebylo jednotlivých hlasů pro mír, ještě nezněly resoluce mírové, ba ještě nesmělo se o míru mluviti a již tehdy prvou myšlenku míru všeobecného šířily modlitby sv. Otce po všem katolickém světě nejen v Evropě, ale i v zámoří. Modlitba sv. Otce za mír jest tedy prvá akce vzenešené mírové snahy vůbec. V městech i vesničkách, mezi bohatými i chudými v prostém a přece tak vznešeném a velebném slohu nesla se tato první propaganda míru k pokynu sv. Otce k nebesům, nesla se i k srdcím všech lidí mocných i prostých, vznešených i chudých. Všichni cítili velikost její, každý uznával pravdivou její nutnost.

Kdyby nic jiného nebyl učinil sv. Otec, byl by se hluboce zapsal v srdce lidstva nejen věřících katolíků, ale i jinověrců, byl by si pojistil též paměť a vděk dějin, neboť prvý tímto vznešeným způsobem veřejně a slavnostně vystoupil jako hlasatel, apoštol míru. Modlitbou touto dále ukázal papež, že láska učení Kristova

v čas se ozvala, volajíc všechny a za všechny bez rozdílu náboženství i národnosti. Jako ke všem přišel Spasitel, tak ke všem jde nejvyšší hlava Kristovy církve a jeho viditelný zástupce na zemi, papež římský. Žádná jiná náboženská společnost nevystoupila takto slavnostním a veřejným projevem, protože jen v církvi římsko-katolické skrze nástupce sv. Petra promluvila sama Láska Kristova.

2. Vedle modlitby jest nutno také skutky Boha oslaviti. Proto sv. Otec vedle modlitby žádá na lidstvu činy křesťanské kajícnosti. Modlitba a v pravdě vznešený křesťanský život mají dle vznešených úmyslů sv. Otce uctíti Boha a býti jistou průpravnou cestou k dobré vůli lidí všech.

Pokud tato modlitba nařízená byla konána a vykonána tak, jak modlitba vykonána býti má, ví jedině Bůh vševědoucí, tolik ale jisto, že ze srdce nejednoho plynula nábožností, pokorou, důvěrou, odevzdaností a vytrvalostí ozdobena. Než možno též říci, že ne všude prodchnuta byla pravým duchem náležité modlitby. Snad proto neměla hned a okamžitě nutného výsledku. Nicméně upravovala mysl a srdce všech lidí věřících i nevěrců, v Evropě i mimo ni k myšlenkám dalším a možno určitě říci, že jistě tato modlitba byla předzvěstí a průpravou dalších snah a péče o všeobecný

mír. Modlitbou touto, hlavně nejednou slzou zbožných matek, které denně ji říkaly, dostalo se srdcím lidským pomoci a posily k další mírové práci. Neváhám si tvrditi, že tento prvý mírový projev modlitby papežovy byl základem všech dalších budoucích projevů, ať již z Ameriky Wilsonem, ať již Štokholmem vydaných. Hle! Tak jistě a tak blahodárně působila modlitba pro budoucnost! I skutky kajícnosti, lítost nad hříchy, snaha činiti dobré skutky pro Boha bližnímu tak, jak žádal papež, sám dobrým příkladem předcházeje, to vše nebylo bez účinku a získalo cestu k mírové práci a snaze.

Než modlitba sama není jedinečným prostředkem k dosažení dobra. Staří naši říkali: modli se a pracuj, a tak jasně a krátce vyjádřili, že vedle modlitby potřeba práce a ta opět chce nutně vůli. Bez dobré vůle nelze nic vykonati.

Lidskou vůli posiluje poznání, uznání dobra a spolu dobrota srdce. Poznání, umění a vědění bez dobrého srdce nekonává vždy a všude dobré a vznešené; k tomu třeba srdce, citu.

Evropa slyne velikým vzděláním, uměním kvete a věda jest jistě jejím triumfem, než co říci o srdci evropského lidstva? Jest jisto, že lidstvo ženouc se jen a jen za vědou a uměním, zapomínalo na zušlechtění srdce.

K tomuto srdci volá papež Benedikt XV., volá od srdce k srdci v té naději, že jeho slova vytrysklá ze srdce planoucího láskou ke

všemu lidu bez výjimky rozehřejí leckde chladná a ledová nitra ke skutkům lásky bliženské, jichž vrcholem byl by v přítomné přetěžké době mír a pokoj národů.

Když slova jeho modlitby namnoze nedotkla se srdcí lidských, znova vystupuje mírovým provoláním. Láska Spasitelova, jejíž jest prvním tlumočníkem na zemi, žene sv. Otce, aby znovu prosil, znovu klepal trpělivě a pln pokory na dvéře srdcí lidských.

Význam a hloubku provolání poznáme z doslovného znění. Italský časopis »Osservatore Romano« ze dne 29. července 1915 uvádí mírové provolání sv. Otce k národům a jich hlavám. Zní takto:

Nyní válčícím národům a jejich hlavám!

Když jsme beze Své zásluhy byli povoláni převzíti na apoštolském trůně následnictví nadmíru mírného papeže Pia X., jehož svatý a dobročinný život zkrátila bolest nad bratrovražedným bojem, krátce před tím v Evropě vzplanuvším, cítili Jsme též vzhledem na krvavá bojiště muka otce, jenž vidí svůj dům zpustošený zuřící bouří, a zatím co Jsme vzpomínali s nevýslovným utrpením Našich mladých synů, kteří po tisících byli usmrceni, naplňovala Naše srdce, prodchnuté láskou Kristovou, celá žalost matek, předčasných vdov a nevěst, a celá bezútěšná

starost dítek, oloupených příliš záhy o otcovské vedení. Z Naší účasti na úzkostech četných rodin a z Našeho názoru na povinnosti vzneše-ného poslání míru a lásky, příslušejícího nám zvláště v tak smutné době, vyplynulo u Nás záhy pevné rozhodnutí, věnovati Naši celou činnost a Naši celou moc smíření bojujících národů. To slíbili Jsme též slavnostně Spasiteli, jenž chtěl cenou své krve zachrániti všechny bližní, a o míru a lásce mluvila též Naše první slova, jež Jsme pronesli jako nejvyšší duchovní pastýř k národům a jejich ředitelům.

Avšak Naše láskyplná a důtklivá rada jako otce a přítele nebyla vyslyšána. To zvýšilo v Nás bolest, avšak neochromilo předsevzetí. Obraceli Jsme Se proto ustavičně s důvěrou ke Všemohoucímu, v jehož rukou spočívají duch a srdce jak poddaných, tak i králů a modlili Jsme Se k Němu za konec strašného krve-prolití.

Všem věřícím dali jsme se zúčastniti Naší vroucí a pokorné modlitby a abychom zvýšili její účinnost, pečovali jsme o to, aby byla pro-vázena činy křesťanské kajícnosti. Dnes však ve smutný den výročí vypuknutí hrozného kon-fliktu prýští z Našeho srdce přání, aby válka rychle přestala, ještě vřeleji, otcovské volání, ještě hlasitěji. Kéž toto volání přehluší hrůzný třesk zbraní a pronikne až k národům a jejich hla-vám, jež nyní vedou válku, a přiměje jedny i druhé k mírnějšímu a méně zaujatému smýšlení.

Ve svatém jménu Boha, Našeho nebeského Otce a Pána a k vůli požehnané krvi Ježíšově, jež byla cenou lidského vykoupení, zapřísahámě Vás, kdož jste božskou Prozřetelností ustanoveni k vládě nad národy vedoucími válku, abyste konečně učinili přítrž tomuto hroznému vraždění, jež nyní od doby jednoho roku Evropu zneucťuje. Je to krev bratrská, jež jest prolévána na zemi i na moři, nejkrásnější kraje Evropy, této zahrady světa, jsou posety mrtvolami a zříceninami. Kde krátce před tím dílny a polní práce horlivě tvořily plodná díla, hřmí nyní hrůzně děla a neušetřují ve své ničivé zběsilosti ani vsí, ani měst, nýbrž působí všude spoustu a smrt. Máte před Bohem a lidmi děsnou zodpovědnost z míru a války. Slyšte prosbu Naši, otcovský hlas Správce věčného a nejvyššího Soudce, jemuž budete musiti se zodpovídati jak za veřejné podniky, tak za Vaše soukromé jednání. Hojnost bohats ví, jímž Bůh Stvořitel vybavil země Vám podřízené, dovoluje Vám zajisté pokračovati v boji, ale za jakou cenu? Na to ať odpoví tisíce mladých životů lidských, jež denně shasínají na bojištích, jakož i zříceniny tak mnohých měst a vesnic a tak mnohých pomníků vytvořených zbožnou myslí a geniem předků. Neopakuji ony hořké slzy v tichých komůrkách, nebo na stupních oltářů, že cena každodenního boje jest příliš veliká?

Nikdo neříkejž, že ohromný konflikt nemůže býti odstraněn bez branné moci. Budiž

odloženo předsevzetí navzájem se zničit, budiž váženo, že národové neumírají. Jsou-li národové ponížení a potlačeni, pak chvějíce se, snášejí jho na ně vložené a chystají vykoupení, předávajíce od pokolení k pokolení truchlivé dědictví nenávisti a pomstychtivosti. Proč tedy již nyní neuvážiti s nepředpojatým svědomím práva a spravedlivé aspirace národů? Proč ne dobrovolně započíti s přímou nebo nepřímou výměnou názorů, aby v mezích možnosti bylo vyhověno oněm právům a aspiracím a tak se dospělo k tomu, aby byla učiněna přítrž hroznému boji, jako se stalo za dřívějších podobných okolností?

Požehnán budiž onen, jenž nejdříve pozdvihne ratolest olivovou a podá pravici nepříteli, nabídna mu rozumné podmínky míru.

Rovnováha světová a zdárný a bezpečný klid národnostní zakládá se na vzájemné blahovůli a úctě k právu i na vážnosti bližního, mnohem spíše, než na množství ozbrojenců a na hrozném pásu pevností.

Toť jest volání po míru, jež v tento truchlivý den hlasitěji propuká z naší duše a zveme všechny přátele míru celého světa, aby nám podali ruku k urychlení konce války, jež nyní od doby jednoho roku proměnila Evropu ve veliké bojiště. Kéž milosrdný Ježiš prostřednictvím své bolestné Matky konečně dá vzejíti po tak hrozné bouři vlídnému a zářivému jitru míru, obrazu své božské tváře.

Kéž zazní co nejdříve děkovné hymny k nejvyššímu Dárci všech statků za provedené opětné smíření států! Kéž se vrátí národové sbratření v lásce, k pokojné soutěži studií, umění a průmyslu! A až bude obnovena vláda práva, kéž se rozhodnou řešení svých sporů příště nesvěřovati již ostří meče, nýbrž klidnému a mírnému studiu oprávněnosti a spravedlnosti. To bude nejkrásnější a nejslavnější vítězství!

V milé důvěře, že svět potěší se stromem míru, nesoucím tak toužené plody, udělujeme Své apoštolské požehnání všem těm, kdož tvoří Nám svěřené mystické stádo a prosíme i Pána, aby svazky dokonalé činnosti lásky spojil s námi ony, kdož nenáležejí k římské církvi.

V Římě, ve Vatikáně, 28. července r. 1915.

Benedikt PP. XV.

Mírové provolání sv. Otce bude historickým důkazem všem věkům, že církev římsko-katolická i v této době světových zápasů, jimž rovných dějiny ve světě neznají, konala svoji velikou a svatou povinnost lásky bližeňské a spolu postavila se takto vznešeně jako ochranitelka rodin, základů to říší, ochránce umění vědění a všeho pokroku, který v dále trvající válce jen hyne a musí zanikati.

Časopis »Čech« uváděje mírové provolání sv. Otce dodává: »Novým appelem svým ve prospěch míru obrací se papež k válčícím národům a jich pohlavárům, klepe na bránu jich svědomí, napomíná, aby zanechali války krvavé a jako dítky společného Otce v nebesích bratrsky si podali ruce. Čin tento jest asi nejspíše prvním článkem rozsáhlé akce, kterou papež ve prospěch míru podniknouti slíbil a v níž také součinnosti všech biskupů válčících států dovolávati se bude.

Dosavadní nezdary nebo jen částečné úspěchy neodstrašily Benedikta XV. od jeho pevného úmyslu, přičiniti se ze všech sil o přivodění míru. Bude dlužno vyčkati, jak se k novému papežově podnětu zachovají ti, na něž se popředně provoláním svým obrací, ale již nyní lze říci, že nebudou moci trvale hlasu sv. Otce odpírati sluchu. Tlumočíť velekněz křesťanstva svoje přání, které jest současně přáním nesčetných millionů duší, zvláště všech těch, kdož na bojišti mají své drahé, manžely, otce, syny, hlavy a živitele. Spravedlivé jejich tužby ujal se vladař na stolci Petrově a již to samo, ani k výsledku nehledíc, pojistilo kroku jeho památku, která přetrvá věky.

Vítáme nový mírový počin papežův také z toho důvodu, že jim demaskována a z nepravdy usvědčena bude snaha oněch zlomyslných lidí, kteří ani v nynějších krutých dobách navštívení národů neustáli ve své proticírkevní

činnosti a zlomyslně šíří mezi méně soudným lidem pověsti, jakoby celá nynější válka vyvolána byla církevními kruhy. Je sice nesmyslná tato zpráva, znamení lži má vpálené na svém čele, ale v boji proti církvi právě největší nesmyslnosti a nejnesmyslnější nepravdy často již byly šířeny, poněvadž se zbraní poctivých nedostávalo. Všecky ty a podobné tlachy nový papežův čin rozptyluje jako východ slunka zavládající temnotu.

Měli jsme před válkou dosti mohutné hnutí mírové, či též pacifickým zvané. Každoročně pořádány mírové kongresy mezinárodní, nejzasloužilejším pracovníkům mírovým rozdíleny z nadání Nobelova statisícové odměny, mírové hnutí mělo své četné stoupence a literaturu. Před válkou! Kde ale je dnes celé to hnutí? Pacifista Hervé, který ve svém horování o mír až k nejkrajnějšímu antimilitaristovi se propracoval, horlí dnes o válku více než kdokoliv jiný. Památky není po všech apoštolech míru, všech předácích pacifického hnutí. Umlkli a v ústraní se uchýlili, resignaci oddali se i ti, kteří požívají ceny Nobelovy. A v té chvíli, kdy idea mírového hnutí opuštěna jest svými nájemníky, vystupuje na jeviště dobrý pastýř.

Předstupuje před trůny panovníků i křesla presidentů, při Bohu Všemohoucím a krvi Kristově je zapřísahá, aby zanechali již hrozného válčení a pustošení krásné evropské zahrady

světa. Lidský cit musel by vymřelým býti v srdci, jehož struny nerozechvějí vřelá, velebná, vznešená, o horoucí lásce a krutém bolu srdce svědčící slova papežova. Velikými byly projevy svaté paměti papeže Lva XIII., ale tento nejnovější projev papežův rámcem, jejž mu dala veliká doba se svými událostmi, důstojně se k nim řadí, ba důležitostí dobovou ještě je převyšuje.

S úctou musí se celý křesťanský i pohanský svět skloniti před tímto projevem papežovým a je skoro nemyslitelno, že by mohl oslyšen zůstati u těch, k nimž jest pronesen. Svému svědomí i své dobré pověsti v budoucích dějinách jsou povinni slova sv. Otce Benedikta XV. uvážiti. Ústy velekněze křesťanského promluvila k nim lidskost, tak krutě touto válkou zraněná, poplvaná, pošlapaná, zneuctěná.«

(Čech, č. 210, dne 31. července 1915.)

Nebude nevhodno uvésti, co k výročí volby papeže Benedikta napsal »Český Západ« (č. 33. r. 1916), kde vzpomíná projevu sv. Otce výše uvedeného:

Papež v přítomné době prakticky ukázal a ukazuje, že příjmení mu dávané: »svatý Otec« skutečně mu náleží, neboť jako o t e c v š e c h stará a stará se o všechny národy bez výjimky a prosí všude a pro všechny za s v a t ý m í r a pokoj.

Papež rodilý z Italie, kam váže jej mnoho a mnoho, vystupuje bez bázně proti králi a vládě italské, když se ozvala proti jeho projevu mírovému, a bez bázně dále jedná, prosí a jde za svým jediným cílem, jímž jest: mír rozvaděné Evropě. Dobře vystihl jeho práci a význam snah papežských časopis »Venkov«, který praví: »Nástupce Petrův promlouvá od srdce k srdci všem, kdo nyní trpí. Ne bez pohnutí četli jistě jeho provolání všichni rodiče, bratři, sestry i děti. Tento jeho projev byl všude přijat s nemalou vážností a některé listy mu připisují význam vysoce diplomatický. Pouze Italie, pokud víme, se ozvala proti projevu papežovu, poněvadž prý kazí její válečné záměry ve chvíli, kdy ona teprve se vypravila vojensky do pole.« — A »Mor. Orlice« praví: »Projev papežův jest státnickým a humanním aktem prvého řádu, a papež svým projevem povznesl znamenitě svou hodnost v očích všeho vzdělanectva bez rozdílu víry a národnosti.« — Stačí, neboť každý rozumný dobře ví a cítí, že papež učinil co mohl a co jako zástupce Knížete Pokoje: Krista, učiniti musel bez ohledu na každého, bez ohledu i na Italii. Tímto činem dále jasně dokázáno, kde jest základ a bdělá ochrana pokoje nutného pro soužití a prospěch lidstva, jest to nezávislý, neutrální v přísném slova smyslu papež římský, který musí neochvějně chránit a hlásat ideál nej-

vyšší, ideál Kristův, jehož nejlepším květem jest pokoj, kterého bez Krista a Jeho pevného zákona není a býti nemůže.

Katolíci neobdivují se akci papežově tak, jako ti, kdo neznali a podceňovali papežství a jeho význam v dějinách lidstva, katolíci neobdivují se proto, že vědí, čím bylo a jest papežství, jsouc věčným strážcem nejlepších zásad společenských, obsažených ve Kristově evangeliu. Třeba že dějinné převraty, smršti zloby národů, vichry zášti proti církvi katolické a jejímu nejvyššímu představiteli: papeži římskému, snížily, pošpinily, sesměšniti hleděly tuto instituci ne lidskou, ale božskou, přece jen tytéž dějiny jsou a budou vždy nejlepší obranou apologii římských papežů, jimž lidstvo musí děkovati za celou vzdělanost. Projdi Italii a odmysli si vše, co papežství postavilo ve vznešených kathedrálách, palácích, monumentech, knihovnách, obrazárnách a budeš míti Italii ne plnou krás a památek, ale holou a pustou jako skály Abruz. Jdi Francií, jdi i jinými zeměmi a zapomeň na to, co církev zde postavila za staletí a věř, že srdce tvé i rozum pozná, jaký to blud, tvrditi, že papežství a církev nepřinesly vzdělanosti, radosti, štěstí, umění, krátce všeho, co máme za pokrok žití vezdejšího. A letem projdi kraje naší české otčiny, zastav se u hrdin a vzorů křesťanských ctností sv. Václava a Karla IV. a máš malý, než dosti jasný obraz

a důkaz toho, že církev katolická svým učením, zásadou a vlivem působila ke štěstí a radosti lidstva.

Mnozí, všímajíce si projevů mírových nynějšího papeže, mají je za nejvýš diplomatické; pravda — než dodáváme, že ony jsou ne první a ne poslední diplomacií církve katolické, jejíž diplomatické heslo jest jasno a dávno již známo, zní: »Jděte do celého světa a učte všecky národy« a »Miluj Boha a bližního!»

Projev nynějšího sv. Otce jest jen jedním článkem v řadě projevů církve katolické, jimiž vždy a všude snažila se hájiti pravdu, právo a důstojnost lidské, nesmrtelné duše. Jestliže veřejnost, dosud nevšímající se církve a jejího správce, nazývá čin papeže Benedikta XV. nejvýš humanním — dodáváme: bylo by dějinnou škodou, že až nyní otevírají se oči mnohých, aby viděli a poznali, že církev katolická jest a byla vždy základem, hlasatelem a ochráncem humanity — lidství a lidské důstojnosti, neboť v tom spočívá její význam i účel, mát vésti lidstvo ke spasení, k dokonalosti nejen věčné, posmrtné, ale i pozemské vezdejší. A kdo ukázal větší humanitu, lásku k lidstvu než zakladatel církve i papežství sám Spasitel — Kristus, v němž ukázala se humanita nejlepší? Není také na světě lepšího zákonníku humanity: lidskosti pravé nad onu knihu, jež byla a jest církvi normou, nad sv. evangelium, dané nám

Kristem. Tot onen zákonník, ze kterého vždy čerpali papežové všech století a též nynější apoštol míru Benedikt XV., své vznešené zásady, jež v četných projevech mírových prohlásil.

»Arbeiter-Zeitung« s nadšenou chválou píše o mírovém projevu papežově a dodává: »Na každý roh ulice měst a vesnic by mělo býti provolání papežovo vyvěšeno, tak jako se děje se slavnými řečmi ve francouzské sněmovně, které byly celou sněmovnou za důležité pro celý národ uznány.« — Krásná slova a uznání listu dělnického kéž nevymizí ze zažloutlých stran listu toho v budoucnosti, až se bude uvažovati a psáti, kdo první bez bázně vystoupil za sbratření a mír národů.

Jen tolik musíme dodati, že provolání papežské prýští a má za základ evangelium Kristovo, tedy důsledně: kéž slova evangelia Kristova, jež jsou důležita ne pro některé národy, ale pro všecky (»učte všecky!«), i po válce těší se té zasloužené úctě a uznání všech.

Papež nejen sám prosil a zasazoval se o brzký mír, ale i hledal spojence, kteří by svým vlivem i svojí mocí mohli s ním spolu pracovati v této záležitosti. Amerika se svým presidentem Wilsonem zdála se mu býti pomocníkem pravdivým, proto se vší silou obrátil se tam prosebně. Zásady papežovy i jeho horoucí přání získati mocné a vlivné spojence v Americe vysvítají ze sdělení listů New-Yorských, jež doslovně uvádíme:

Kk. Z Kolína n. R., 10. dubna 1915. »Kölnische Volkszeitung« sděluje z Nového Yorku: »World« uveřejňuje zprávu svého, v poslední době několikráte na veřejnost vystoupivšího evropského dopisovatele Karla šl. Wiganda o slyšení u papeže Benedikta XV. K tomuto slyšení došlo v pondělí dne 5. dubna. Papež pravil dopisovateli: Vyřiďte americkému lidu a americkým časopisům můj pozdrav a mé požehnání a sdělte tomuto šlechetnému lidu jediné přání: Pracujte neustále a nežistně pro mír, aby byla co možná nejdříve učiněna přítrž strašnému krveprolití se všemi jeho hrůzami. Tím prokážete velikou službu Bohu, lidstvu a celému světu. Vzpomínka na tento váš čin bude nepomíjející, vyhne-li se vaše země všemu, co by mohlo prodloužiti válku, v níž jest prolévána krev mnohých statisíců, potom bude moci Amerika při své velikosti a svém vlivu přispěti obzláště k rychlému zakončení této obrovské války. Celý svět pohlíží na Ameriku, chopí-li se iniciativy k míru. Dovede americký lid použíti příznivého okamžiku? Splní přání celého světa? Vzývám Boha, aby se tak stalo.

Wigand dovozuje na to dále: To jest velikonoční poselství, které mi papež v tomto pa-

mátném slyšení, prvním to intervievu, který byl po smrti Lva XIII. povolen americkému novináři, dal pro americký lid. Svatý Otec pravil potom: Modlete se a pracujte neunavně a jednomyslně pro mír! To jest mým velkonočním přáním a za to se denně modlím. Veškeré mé úsilí směřuje k míru. Papež pravil konečně: Kladu veškerou svou naději, pokud jde o brzký mír v americký lid, ve vliv a moc, kterou lid ten má v celém světě. Bude-li Amerika spravedlivou, nestrannou a v každé době neutrální ve všech svých snahách, bude moci, jakmile nastane vhodná chvíle k zahájení mírového jednání, spoléhati na nejvydatnější podporu Svaté Stolice. Sdělil jsem to již vašemu presidentovi prostřednictvím jeho nejváženějších přátel.

Kk. Z Berlína, 10. dubna 1915. »Lokalanzeiger« uveřejňuje podrobnou zprávu o oznámeném rozhovoru Wigandově s papežem. Wigan nabyl dojmu, že papež se obrací přímo na Ameriku, aby ji požádal, aby převzala úlohu prostředkovatele míru a že chce jí nabídnouti za tímto účelem celou svoji nesmírnou morální podporu a osobní spolupracovnictví. Na počátku rozhovoru pravil papež: Vězte, jaké jest stanovisko Svaté

Stolice k válce, jakož i k vytouženému míru. Přáním svaté Stolice jest, aby strašlivá válka byla skončena a mír opět obnoven tak záhy, jak jest to vůbec možno, a aby tohoto cíle bylo dosaženo, musí býti použito všech morálních prostředků a vlivů, jež máme k disposici. Dále pravil papež, že pokračuje ve svých lidumilných snahách u válčících národů, že nešetřil žádné námahy a nenechal nepoužitým ani jediný morální prostředek, aby aspoň provedl zlepšení všeobecných poměrů válčících statů, jakož i hrůz a běd válečných. Ku konci intervievu pravil papež: Světový tisk jest mocným činitelem nesmírné síly, jež značně může pomoci a připravovati také cestu k míru. Zvláště ve Vaší zemi vykonává nesmírný vliv na veřejné mínění a náladu. Tlumočte nejlaskavěji americkému tisku moje vřelá přání a naděje, že bude používati své veliké síly a vlivu v zájmu blaha a lidskosti tím, že bude pracovati k ukončení války a že neustále, nežistně, nestranně a spravedlivě na všechny strany bude nasazovati svoji sílu pro mír. Poslední slova

papežova zněla: Doufám v mír! Také státní tajemník kardinál Gasparri řekl Wigandovi: že jest pouze jediná země, která má nutný vliv a moc, která s jakousi nadějí na úspěch mohla by se ujmouti otázky míru. Touto zemí jest Amerika.«

V papežské konsistoři (6. XII. 1915), v promluvě konané přítomným kardinálům vzpomíná Benedikt XV. obtíží, jež činí mu vláda italská, omezujíc Jeho volnost a svobodu jako nezávislé hlavy veškerého křesťanstva a spolu slovy srdečnými, jako starostlivý otec opět a opět naznačuje cesty možného smíru a pokoje mezi národy.

Řeč pronesená papežem zní: Ctihodní bratři! Jsou Vám zajisté známy potíže, které dosud zabránily svolání svatého kolegia. Vidíme-li vás dnes konečně v četném počtu shromážděné, nespočívá to v odstranění těchto obtíží, nýbrž v tom, že jsme se báli, že by při dalším průtahu utrpěl dobrý chod záležitostí římské kurie následkem četných mezer ve svatém kolegiu, nastavších v minulém a běžném roce. Působila-li v jiných dobách ztráta osvícených poradců a věrných pomocníků papeži bolest, tím spíše působí ji nám, ježto jsme převzali vládu církve v nejtěžší době. Ačkoliv se během posledních 16 měsíců nahromadily již obrovské zříceniny, ačkoliv v srdcích roste přání po míru, a četné rodiny s pláčem touží

po míru, a ačkoliv jsme se pokusili o všechny prostředky, abychom jakkoli urychlili uzavření míru a odstranili svár, trvá přes to tato osudná válka na souši i na moři. Naše listy válčícím národům a jich pohlavárům na počátku války byly sice s plnou vážností přijaty, neměly však očekávaných blahodárných účinků. My, pozemský vikář Pána míru, můžeme jen vždy hlouběji želeti neštěstí tolika synů a stále spínati úpěnlivě ruce k milosrdnému Bohu a z celé duše Ho vzývati, aby svou mocí učinil konečně přítrž tomoto krvavému konfliktu. A zatím co děláme, co je na nás, abychom zmírnili bolestné důsledky dobře Vám známými vhodnými opatřeními, cítíme se opětně naším Apoštolským úřadem nuceni poukázati na jediný prostředek, který může brzy vésti k uhašení obrovského požáru a připraviti mír žhavě žádaný veškerým lidstvem, chci říci, spravedlivý a trvalý, nikoli jen jedné z válčících stran prospěšný mír. Cestou, která skutečně může vésti ke šťastnému výsledku, jest za podobných okolností již za dobrou uznaná cesta, jak jsme ji vyložili ve svém listě. Tato cesta spočívá v tom, že v přímé nebo nepřímé výměně názorů budou povolně a nepředpojatě vyloženy konečně nároky jednoho každého, jasné a náležitě rozvážené, za vyloučení nespravedlivých a nemožných nároků v případě potřeby slušnými kompensacemi a úmluvami. Jako při všech lidských sporech, které mají býti vyřízeny samotnými svářícími

se, je ovšem nezbytně nutno, aby jak jedna, tak i druhá část válčících v mnohých bodech povolila a vzdala se mnohé očekávané výhody. A každý měl by takové ústupky rád učiniti, i kdyby vyžadovaly oběti, aby nemusil před Bohem a lidmi nésti ohromnou zodpovědnost za pokračování v bezpříkladném vraždění — které by při delším trvání mohlo býti pro Evropu počátkem úpadku onoho stupně zdárné kultury, k jakému křesťanské náboženství povzneslo Evropu. To jsou naše pocity vůči válce a stran národů pohříchu do ní zapletených. Uvažujeme-li pak o škodách, jež katolické církvi a Svaté Stolici vznikly z evropského konfliktu, vidí každý, jak jsou těžké a jak velice porušují důstojnost římského velekněze. Již dříve jsme želeli, následujíce ve stopách našich předchůdců, že postavení hlavy římské církve neposkytuje jí k církevní vládě nezbytně nutné plné svobody. Za nynějších poměrů stalo se to pro každého velmi očividným.

Jistě nechybělo vládcům Italie dobrého úmyslu vyloučiti nepřístojností, avšak úmysl sám dokazuje zřejmě, že postavení hlavy římské církve závisí na státní moci a při změně lidí a okolností může býti také změněno a ještě zhoršeno. Žádný rozumný člověk nemůže tvrditi, že takové nejisté a libovůli jiných lidí podléhající postavení může příslušeti Apoštolské Stolici. Ostatně nelze následkem daných poměrů ani zabrániti, aby nenastalo více nevýhod zřejmé

vážnosti. Abychom pomlčeli o jiném, obmezujeme se na poznámku, že někteří velvyslanci nebo vyslanci pověřeni u nás svými vládami, donuceni byli k odjezdu, aby uchránili svou osobní důstojnost a nadpráví svého úřadu. To znamená pro Svatou Stolici zkrácení vlastního zděděného práva a zúžení nezbytné záruky, jakož i oloupení o řádný a především přiměřený prostředek ku vyřizování její záležitostí se zahraničními vládami. Vzhledem k tomu musíme pohříchu zdůrazniti, jak na druhé válčící straně dokonce mohlo vzniknouti podezření, že jsme při vyřizování záležitostí válčících národů dali na sebe působiti nezbytně jedině našeptáváním těch, kdož u nás mohli povznésti svého hlasu, a že jsme se jím řídili. Co máme dále říci o zvýšených potížích spojení mezi sebou a katolickým světem, pro něž stalo se nám tak za těžko utvořiti si úplný a přesný úsudek o událostech, který by nám byl přece tak prospěšný? Zdá se nám, ctihodní bratři, že co zde bylo řečeno stačí, aby se ukázalo, jak den ze dne vzrůstá naše bolest, jak proto, že tohoto vraždění lidstva nehodného ani nejbarbarštějších století, příšerně přibývá, jakož i pro současné zhoršení existenčních podmínek Apoštolské Stolice. Jsme jisti, že Vy, účastníci starostí a úkolů Apoštolského úřadu, budete sdíleti naše dvojnásobné starosti, a mám za to, že naše bolest dojde ohlasu u veškerého křesťanského lidu.

Proč bychom však měli pozbýti odvahy, když Ježíš Kristus, náš Spasitel, slíbil, že neodepře své podpory církvi nikdy, ani v nejobtížnějších a nejbouřlivějších okamžicích. K nejvýš milovanému Vykupiteli lidského pokolení vznášejí se tudíž naše důvěřivé a skutky lásky a věrnosti provázené modlitby, aby milostivě urychlil konec utrpení, která nyní sužují lidstvo.

Neúnavný papež Benedikt přes všechen nezdar i obtíže mírové práce užívá každé příležitosti, aby znovu ukazoval na nejvyšší nutnost míru, vzájemné shody a sbratření národů v duchu učení Kristova. Nedbá zloby vlády italské, jež by ráda získala papeže za svého spojence, nedbá nikoho, ale jde přímo, bez bázně, jde za jediným cílem, jímž jest Láska křesťanská obepínající celý svět a nevížící se jen na jisté říše a jisté národy. Krásná jsou papežova slova v dopise, jejž posílá generalnímu vikáři kardinálu Pompiliovi 4. března 1916. Dopis tento zní: »Za strašného konfliktu, který drásá Evropu, nemohli jsme jako pastýř všech duší zůstati lhostejnými nebo mlčky se dívati a zapříti své svaté povinnosti, které nám uložilo vznešené Bohem svěřené poslání míru a lásky. Proto jsme se namáhali od počátku svého pontifikátu opět a opět se srdcem stísněným pohledem tak strašlivým, abychom svými napomenutími a radami pohnuli válčící národy k tomu, aby složíce zbraně urovnali své spory

k přátelskému napomenutí, jak lidská důstojnost káže. Vrhli jsme se takřka doprostřed mezi válčící národy jako otec mezi své bojující syny a zapřísahali jsme je jménem onoho Boha, jenž jest spravedlnost a láska bez konce, aby odřekli se úmyslu vespolek se zničiti, aby konečně jasně přímo nebo nepřímo svá přání vespolek si vyslovili a pokud jest spravedlivo a možno, vyhověli tužbám vzájemným, jakož i aby, bude-li toho potřebí, přinesli náležité a nezbytné oběti sebelásky a zvláštních zájmů ve prospěch obecného blaha velké rodiny národů. To bylo a jest jedinou cestou, aby spor jejich dle pravidel spravedlnosti byl urovnán a doveden k míru, který neprospěje jediné straně, nýbrž všem stranám a proto jest spravedlivý a trvalý. Pohříchu nebyl náš otcovský hlas až dosud slyšán a válka se všemi svými hrůzami vede se lítě dále. Nicméně nemůžeme a nesmíme mlčeti. Otci, jehož synové lítě spolu bojují, není dovoleno, aby je ustal napomínati jen proto, že jeho prosby a slzy jsou bez úspěchu. Než opětované volání po míru, třeba nemělo toužebného účinku, přece vzbudilo hlubokou ozvěnu a plynulo jako balsám do srdcí válčících národův, ano i národů všeho světa a vzbudilo živá, vroucí přání, aby krvavý spor byl urovnán co nejrychleji. Nemůžeme proto nežli znovu zdvihnouti svůj hlas proti této válce, která nám připadá jako by sebevraždou občanské Evropy.

Nesmíme opomenouti, abychom naznačili každý prostředek, nebo abychom poukazovali na to, co by vésti mohlo k touženému cíli. Nyní skýtá příznivou příležitost právě několik zbožných paní, jež nám projevily úmysl, duchovně se spojiti za nastávajícího svatého postu k modlitbám a pokání, aby snadněji vyprosily od nekonečné slitovnosti Boží konec strašlivé metly. Takový návrh byl jen vítán nám, kteří opět a opět doporučujeme vytrvalou modlitbu a křesťanské pokání co jedinou útěchu při drásání našeho a každého lidského srdce tímto strašlivým bojem bratra proti bratru a za nejúčinnější prostředek vyprositi si od Pána vytouženého míru. Žehnali jsme proto návrhu z celé své otcovské duše a chválíme jej nyní veřejně, poněvadž si přejeme, aby všichni věřící si ho osvojili. Spoléháme určitě, že nejen v Římě, nýbrž po celé Italii a v ostatních válčících zemích shromažďovati se budou katolické rodiny jmenovitě ve dnech nejbližších, pokání zasvěcených, ve chrámech daleko od světských radovánek, ku vroucím a vytrvalým modlitbám a k pokání, které za dnešních časů jsou svrchovaně místny a zřejmě odpovídají žalu každé šlechetné duše. Zvláště napomínáme matky, manželky a sestry bojujících, které něžnou myslí živěji nežli jiné osoby cítí a chápou nesmírné neštěstí dnešní děsné války, aby svým příkladem a svými domluvami u rodinného krbu pohnuly členy svých rodin k tomu, by

vysílali k Bohu nepřetržité a vroucí modlitby a přinášeli dobrovolné oběti, jež by ukonejšily spravedlivý hněv Boží. Ano bylo by nám velmi milo, kdyby katolické rodiny bojujících národů konaly toto dílo lásky obzvlášť v den, který jest zasvěcen vzpomínce na vznešenou oběť Boha-Člověka, který chtěl vykoupiti a utěšiti svou bolestí všechny syny Adamovy, kteří v oné na věky památné hodině Jeho nekonečné lásky obracely se na něho skrze Jeho bolestnou, avšak nepřemoženou Matku, královnu mučedníkův, a tak docházeli milosti, že mohli snášeti bolestné ztráty a úzkosti statečně a s křesťanskou pokorou, a kteří k němu úpěli, aby ukončil zkoužku tak dlouhou a strašlivou. Ježto pak též almužnami hříchy bývají vykupovány a spravedlivý hněv Boží konejšen, přejeme si, aby každá rodina dle svého majetku přinášela hřivnu lásky ve prospěch chudých a nešťastníků, Ježíši tak drahých, a zejména k podpoře ubohých sirotků po padlých v této strašlivé válce. Posléze udílíme Vám, pane kardinále a zmíněným katolickým paním a rodinám z toho srdce apoštolské požehnání doufajíce, že i rodiny zemí neutrálních účastní se tohoto díla křesťanského slitovaní z něžného soucitu pro lidská utrpení a ještě více z nadpřirozené dobroty srdce, jež má spojovati děti v jediném nebeském Otci.« Benedikt XV.

Tento list papežův dýšící láskou ke všem a ozdobený vřelou touhou srdce otcovského po

míru a sbratření lidstva nepotřebuje výkladů, mluví tak jasně, tak hluboce a hlavně tak upřímně. Také tato slova nejvyšší hlavy křesťanstva jako všechna ostatní budou zaznamenána v dějinách lidstva písmem nesmazatelným a stanou se trvalým pomníkem apoštola míru, papeže Benedikta XV.

Starostlivý otec křesťanstva papež Benedikt XV. nezapomenul ani na invalidy všech států a první vystoupil pracuje o to, aby byli vyměňováni a tak mohli se vrátiti ke svým drahým do vlasti. Dík a úcta invalidů bude sv. Otci krásnou vezdejší odměnou za tento skutek lásky křesťanské. Když rakouský invalida, nadporučík Hanuš Kauders, poslal svým a svých soudruhů jménem děkovný list papeži, obdržel následující odpověď tajemníka papežova: »Do vznešených rukou Jeho Svatosti došlo psaní, jež Vaše Vysokorodí dne 6. října t. r. poslalo J. Svatosti prostřednictvím vídeňské nunciatury. Spěchám, abych Vám oznámil, že svatý Otec ráčil přijmouti s nejvyšší blahovůlí výraz Vaší vděčnosti, jejž Jste složil k jeho nohám jménem svým a jménem jiných soudruhů. Jeho Svatost se těší, že Vy a Vaši soudruhové se mohli vrátiti do vlasti působením papežské dobrotivosti, kde dík útlocitné péči a laskavému ošetřovaní Vašich drahých příbuzných najdete nejen mravní posilu, nýbrž i tělesné zdraví. Jeho Svatost přeje Vám všem úplného a rychlého uzdravení.«

Dne 18. října 1914 zaslal papež list kolínskému kardinálu Hartmannovi, v němž slovy laskavými a nejvýše dojemnými přikazuje veškerému duchovenstvu v Německu, aby pečovalo o zajatce dle svých sil a možností a zvláštní péči věnovalo zajatcům nemocným. V prosinci 1914 nařizuje všem biskupům, kteří jsou ve státech válčících, aby posílali kněze do zajateckých táborů a starali se horlivě o jejich potřeby tělesné i duchovní. Zvláště aby neznalým písma radou i skutkem pomohli a sami jejich jménem do domovů zajatců dopsali a tak starosti jejich drahých v cizině rozptýlili.

Začátkem r. 1915 podařilo se papeži, že válčící státy přijaly jeho návrh, jímž těžce zraněni, k boji neschopní zajatci byli vyměňováni a do vlasti posíláni.

K prosbě papežově svolilo Švýcarsko, aby nemocní zajatci, kteří nemohou býti ze zajetí propuštěni byli ve Švýcarech léčeni a tak životu a rodinám zachováni.

Koncem roku 1916 prosil opět sv. Otec válčící státy, aby dovolily zajatcům světiti svátky, každému dle jeho vyznání náboženského.

Papež snažil se všemožně povznésti tvrdé srdce lidské a vůli k dobru nadchnouti, proto užil všech možných příležitostí, zvláště těch, kdy lidské srdce bývá přístupnější víc než jindy. Jsou to hlavně jednotlivé svátky kře-

stanské připomínající zvláštní události života Spasitelova. Tak prosil sv. Otec válčící mocnosti, aby na štědrý den 1914 zastavily se vzájemné boje, roku 1915 žádal podobně o Svátcích velikočních. Co se týká duchovních milostí udělil sv. Otec 6. února 1915 všem polním kněžím výsadu, aby udělovali hromadně rozhřešení vojínům v poli, když tito nemohou se jednotlivě zpovídati a spolu, aby kdykoliv v bitevní čáře směli přijímati Tělo Páně (třeba nebyli lačni). Dne 28. ledna 1915 ustanovil, aby mše svaté obětované za padlé vojíny kdekoliv a každým knězem měly výsady mše sv. s odpustky, hlavně pak, aby v den Dušiček směl každý kněz míti tři mše svaté, z nichž druhá jest za vojíny ve válce padlé.

Známá štědrost a lidumilnost pap. Benedikta XV. i v tom se jeví, že peněžitými podporami obmyslil jednotlivé národy, zvláště ony, kteří postiženi byli hrůzami války nejvíce. Kardinálovi pařížskému poslal 40 tisíc franků k úlevě bídy lidu francouzského, lidu polskému 25 tisíc lir, do Vých. Prus 10 tisíc marek, podobně biskupu lucemburskému, Srbům 15 tisíc franků, prostřednictvím arcibiskupa v Baru, Rusínům posílá 10 tisíc franků, Belgičanům nechává celý obnos petrsk. haliře a přispívá penězi k znovu vystavění universitní knihovny lovaňské.

V mírovém poselství kardinálu stát. sekretáři Gasparimu (sděleno ze Švýcar 9. května

1917) praví papež: Měli jsme naději, že Spasitel mysli všech k tomu povede, aby přijali otcovské vyzvání k míru, které jsme řídili o prvním výročí výbuchu hrozné války k národům válku vedoucím a jejich vůdcům. Avšak bohužel jest nám k naší hrozné bolesti zjistiti, že jedno z našich nejdražších přání zůstalo nevyplněno, a náš hlas zůstal bez ozvěny. Národy válku vedoucí daly se uchvátiti hroznou bouří, která všude roznášela záhubu a neštěstí. Avšak přes to zachováváme si své naděje na mír. Přání blahodárného míru stalo se skutečně všeobecným a doufáme, že i vlády následovati budou rady umírněnosti. Tak doufáme, že není daleko den, kdy všichni lidé budou se navzájem považovati za bratry.«

Z Lugana, 5. prosince. Dle italských listů sdělil papež ve svém proslovu v tajném konsistoriu úvodem, že k velkému prospěchu církve byl kodex kanonického práva šťastně dokončen a bude v brzku promulgován, čímž se duchovenstvu i laikům umožní seznámiti se dokonale s materiálem církevních zákonů a nařízení, nashromážděným po staletí, jakož i časem přetvořenými četnými kanonickými ustanoveními. Papež vzpomněl vděčně svého předchůdce, který byl původcem tohoto kodifikování, i spolupracovníků při tom, zejména kardinála státního tajemníka Gasparriho. Prohlásiv, že znalost zákonů usnadňuje zachovávati je a podporuje svornost a zdar lidské společnosti, pravil papež:

»Strašlivé šílenství konfliktu, který pustoší Evropu, ukazuje zřetelně, k jaké záhubě může vésti zanedbávání nejvyšších zákonů, upravujících poměr mezi státy. Vidíme ve všeobecném převratu národů, jak se nedůstojně zachází s posvátnými věcmi a dokonce se sluhy božími, zaujímajícími vysokou církevní hodnost, kteříž obojí jsou nedotknutelni dle božského i světského práva, vidíme jinde, jak pokojní občané vzdáleni jsou od svých krbů za pláče matek, žen a dětí, jinde jak otevřená města a nehájené obyvatelstvo vydáno jest zejména útokům ze vzduchu, vidíme všude na zemi i na moři zločiny, které naplňují a rvou duši hrůzou. Želíce přehojného zla a kárajíce opětně nespravedlivost spáchanou na této zemi, ať jest páchána s té či oné strany, modlíme se úpěnlivě a v důvěře o vyslyšení Boží, aby stejně jako promulgací kodexu pro církve nadešla také pro občanskou společnost šťastnější a klidnější doba, aby úctou ke spravedlnosti a právem obnoven byl pořádek a aby co možná brzy zaskvěly se červánky vytouženého míru, který opět přinese blaho spřáteleným zas mezi sebou národům.«

Přes všecky prosby plné pokory, přes opětovné zapřísahání a dopisy papežovy válka neustala. Dobrá vůle nedostavila se tam, kde by jistě byla vykonala div přítomné doby, div pravého lidství a humanity. Srdce mnohých hlavně těch, již mají moc fysickou, zů-

stalo tvrdé. Snad okamžité úspěchy, snad (a to jistě) touha nezkroceného lakomství i pýchy byly leckde hlavní a jedinou překážkou uskutečniti to, po čem každý touží: mír.

Než vytrvalost sv. Otce živena láskou učení Kristova neustala. Stále hledala nové cesty a prostředky, které by již jednou svedly rozvaděné národy, Jako nejvýše nestranný a nezávislý vládce duchovní obrací se znovu papež Benedikt ke všem válčícím státům a blíže označuje ve své notě cestu a prostředky k možnému míru. Znovu tluče na srdce, vůli i rozum všech bez výjimky, znovu nese ratolest míru a prosí o její laskavé konečné přijetí.

Nota papežova zaslaná všem vládám důstojně řadí se ke všem dřívějším projevům, jest plna lásky křesťanské a spolu vrcholem prozíravosti a důmyslu státnického, který nesleduje iných postranních a neupřímných cílů, ale jen a jen brzký, opravdový a spravedlivý mír a pokoj. Nota zaslaná všem státům zní:

List Sv. Otce papeže Benedikta XV. náčelníkům válčících národů.

Od počátku našeho pontifikátu měli jsme uprostřed všech těch hrůz, jež válka v Evropě rozdmychala, tyto tři cíle na zřeteli: v naprosté nestrannosti jednati vůči všem válčícím, jak to

přísluší společnému Otci, jenž všecky své děti stejnou láskou miluje; snažiti se dále, všem, pokud možno, nejvíce dobra prokázati, bez ohledu na osoby, národy a vyznání, jen na základě příkazů lásky a vznešeného duchovního úřadu, na nás od Krista přeneseného; konečně ničeho, co v naší moci jest, neopomíjeti, co by přispěti mohlo k urychlení konce této pohromy, což jsme se pokusili docíliti radami a dobře uváženými pokyny, národům a jich náčelníkům doporučovanými, jež by mohly přivoditi spravedlivý a trvalý mír.

Ne vše, co jsme k dosažení tohoto nejvyššího cíle podnikli, bylo veřejnosti oznámeno. Leč kdo za tato uplynulá bolestná tři léta pozorně naše počínání byl sledoval, snadno se přesvědčil, že jsme zůstali svému předsevzetí, naprostou nestrannost zachovati, právě tak věrni, jako důsledně jsme se namáhali, pomáhati, kde pomoci jest zapotřebí, že jsme vždy znovu národy a jich náčelníky napomínali, aby přátelství a bratrství mezi sebou zachovávali. Ku konci prvního roku války obrátili jsme se k válčícím národům s důtklivými napomenutími a tato naznačovala již také cestu k trvalému a pro všecky čestnému míru, leč bohužel zaniklo naše volání bez ohlasu a vyslyšení a válka zuřila nemilosrdně dále po dvě léta se všemi svými hrůzami, ano se zvýšeným ještě ukrutenstvím, mimo to pak se rozšířila z pevniny také ještě na moře a do vzduchu. Záhubu a smrt

přinášela neopevněným městům, v míru žijícím dědinám a nevinnému jich obyvatelstvu.

Nikdo nedovede si ani představiti, jak se útrapy všech těchto postižených rozmnoží, jestliže k těmto krví prosáklým třem rokům války přidruží se ještě další celé měsíce, nebo, což by nejhoršího bylo, ještě další léta! Což civilisovaný svět nemá býti ničím více, než jediným pohřebištěm? Což Evropa, tak slavná a kvetoucí, má pak všeobecným šílenstvím dohnána, řítiti se do propasti v úmyslu sebevražedném?

V tomto bědyplném postavení před těžkým nebezpečím pozvedáme znovu hlasu po míru a obnovujeme naléhavé vyzvání k těm, jimž svěřeny osudy národů.

Nemáme vůbec žádného politického zvláštního cíle a také nepodléháme vlivu našeptávání neb požadavků ve válce súčastněných států. Vede nás pouze a jedině vědomí nejvyšší povinnosti společného otce všech věřících, naléhavé prosby našich dětí, které nás snažně prosí o sprostředkování míru, konečně pak lidskosti a rozumu.

Nechceme se však nyní již více omeziti na všeobecné napomínání, k němuž zavdaly dosavadní okolnosti podnět. Chceme přikročiti k podstatnějším návrhům. Zveme vlády národů válku vedoucích, aby sjednotily se na následujících zásadách, které byly by vhodny tvořiti podklad spravedlivého a trvalého míru. Vlá-

dám přenecháme starost o jich ohraničení a doplnění.

Především bylo by přihlédnouti jako k východisku a základu, aby na místo hmotného násilí zbraní nastoupila mravní moc práva. Z toho dá se odvoditi spravedlivé a společné shodnutí o pravidelném a současném zmenšení zbrojení. Pravidla a záruky, které bylo by při tom stanoviti, měly by svoji míru a normu v tom, že by vše musilo býti učiněno, co by bylo žádoucno a dostačitelno, aby zajištěn byl veřejný pořádek v každém státě. Na místa vojsk nastoupila by pak zřízení rozhodčích soudů. Jejich vznešená úloha udržeti mír vedla by ke smluveným předpisům a vynaložila by ustanovená opatření proti oněm státům, které by buď odepřely podrobiti se v mezinárodních otázkách rozhodčímu soudu nebo přijmouti jeho rozhodnutí.

Byla-li stanovena jednou nadvláda práva, musily by padnouti závory obchodních cest národů, musila by se zajistiti určitými opatřeními pravá svoboda moří, která všem náleží, čímž odstraněno by bylo jednak mnoho příčin ke sporům, jednak otevřeny by byly všem nové prameny blahobytu a pokroku.

Vzhledem k náhradám škod a válečných útrat nevidíme jiného prostředku k řešení této otázky než zásadního přijetí úplného vzájemného odpuštění.

Ospravedlnění leží v nezměrném dobrodiní, které bylo by dáno odzbrojením a zvláště pak

tím, že pokračování v nynějších řežích pouze a jedině pro otázku hospodářskou muselo by se zdáti nepochopitelným. Vyskytly-li by se v jednotlivých případech opačné důvody a zvláštní nároky, mohly by se uvážiti dle práva a spravedlnosti.

Smírná dohoda s nekonečnými prospěchy z ní plynoucími je však nemožna bez vzájemného vrácení oněch území, jež té doby jsou obsazena. Musila by tudíž Belgie Německem úplně býti vyklizena, musila by zajištěna býti záruka za plnou politickou, vojenskou a hospodářskou její neodvislost od velmoci kterékoliv. Rovněž bylo by bezpodmínečně nutno, aby vyklizeno bylo francouzské území a aby i ostatní válčící velmoci obdobně vrátily německé osady.

Pokud se týče sporných otázek územních — jako na př. mezi Italií a Rakouskem, mezi Německem a Francií — lze doufati, že vzhledem na nezměrné požehnání míru, jehož trvání bylo by zaručeno odzbrojením, budou svářící se strany nároky své zkoumati v duchu smířlivosti a to tím způsobem, že — jak již jinde bylo řečeno — bude dbáno přání národů v rámci spravedlnosti a možnosti a že nahodilé zvláštní zájmy uvedeny budou v soulad s všeobecným blahem velké lidské společnosti.

Týž duch slušnosti a spravedlnosti musí býti vodítkem při úvahách o jiných územních a politických otázkách, zejména těch, které týkají se Arménska, států balkánských a oněch

žemí, jež tvořily druhdy království Polské, jež tak ušlechtilými dějinnými tradicemi, tak svým utrpením, najmě za nynější války zakoušeným, zjednaly si náklonost všech národů.

Toť nejdůležitější podklady, na nichž — jak soudíme — zbudována býti má příští obnova svazu národů. Jsou s to, aby znemožnily opakování podobných válek národův a aby umožnily přiměřené rozřešení hospodářských otázek, tak vysoce důležitých pro příští blaho všech národů na boji súčastněných.

Předkládajíce je Vám, Vám, kteří v této vážné hodině řídíte osudy, bojujících národův, ovládáni jsme sladkou nadějí, že dojdou Vašeho souhlasu a že tak co nejdříve skončí strašlivý zápas, jenž čím dále, tím spíše jeví se bezúčelným vražděním. Jinak uznává celý svět, že obě strany cti svých zbraní uhájily. Vyslyšte prosbu naši, poslechněte otcovského napomenutí, jež dávám Vám jménem Božského Vykupitele a knížete míru, a pomněte nadmíru těžké zodpovědnosti své před Bohem a lidmi. Na vašich rozhodnutích závisí mír i radost nesčetných rodin, život tisíců mladých mužů, slovem: štěstí národů, jehož podporování je přísnou a nejvyšší Vaší povinností. Bůh vnukniž Vám rozhodnutí, jež vyhovují svaté vůli jeho! Dejž Bůh, aby s nadšenou pochvalou vrstevníků dostalo se Vám kdys vzácné chvály pokolení příštích, že vrátili jste světu mír!

V nejtěsnějším svazku se všemi těmi zbožnými dušemi, jež po míru prahnou, v modlitbě a pokání, vzývám Ducha Svatého, by obdařil Vás osvíceností a moudrostí.

Dáno ve Vatikáně, 1. srpna 1917.

Benedikt XV.

Jak přijata byla mírová nota papežova. (Některé telegramy.)

Mírová nota papežova.

Dříve než znám byl přesný obsah papežovy mírové noty, rozepsaly se noviny obou táborů o ní na podkladě předchozích zmínek o obsahu jejím. Ovšem se různí názory. Papež pokračuje ve snaze, kterou projevil v červenci 1915, kdy napomínal hlavy válčících národů, aby ukončily válku. A podobně učinil v řeči ke kardinálům, pobádaje k míru, doporučuje, aby odstraněny byly nespravedlivé a nemožné požadavky. Bude třetí výzva šťastnější? Všichni národové by si to přáli. Zatím nová nota papežova jest postupem na dráze k míru kýženému.

»Germania« (katolický orgán říšskoněmecký) poukazuje na notu jako první velký mírový krok papeže jako neutrálního suveréna. »Vossische Ztg.« postrádá v notě zmínky o navrácení území od Anglie obsazených (v Mezopotamii, Arabii, jižní Palestině a Persii) a také o hospodářském sblížení národů po válce. »Tägl. R.« s obavou očekává znění noty a nechce věřit,

že by papež chtěl mravně posílit nepřátele. Vídeňský sociálně demokratický časopis »Arbeiter Ztg.« praví, že, nechat jsou jakékoli návrhy papežovy, jistě naleznou vlídného ohlasu u národů. Mír jest důležitější než všechno, zdravější a požehnanější než každé dobytí země. Pomůže-li papež velkému dílu — přivésti mír lidstvu a užívá-li svého vlivu k tomu, aby přiměl zatvrzelé vlády k uznání a povolnosti, uvítá celé lidstvo jeho konání. — Anglický tisk zaujal celkem již nevlídné stanovisko, což jest znamením, že také ostatní dohodový tisk bude asi stejně psáti. (Národní Politika č. 226, 18. srpna 1917.)

Kk. Z Bernu 22. srpna 1917. Dopisovatel časopisu »Berner Tageblatt« oznamuje z Říma: Uveřejnění výzvy papežovy vzbudilo v Italii mocný dojem. Zdálo se, že se náhle všech zmocnila slavnostní nálada. Smýšlení občanského obyvatelstva a vojínů, zejména však těchto, pozdravilo vítanou iniciativu.

Kk. Z Le Havru, 25. srpna. (»Agence Havas«.) Ve zprávě o přijetí poselství papežova vzdává belgická vláda hold vznešeným myšlenkám, jimiž je poselství proniknuto. Belgická vláda prozkoumá s velikou uctivostí návrhy a apel papežův.

Z Berlína, 25. srpna. »Voss. Zeitung« oznamuje z Basileje: Pařížský »Journal« sděluje z Petrohradu: V dobře zpravených diplomatických kruzích se proslýchá, že odpověď ruské vlády na papežskou notu bude jasná a zřetelná.

Ruská vláda vysloví úctu k úmyslu papežovu a rovněž projeví upřímné přání, aby krveprolití a hrůzám války byl učiněn konec, ale ke konci prohlásí, že papežské návrhy jsou v odporu s aspiracemi ruskými.

Kk. Z Londýna, 23. srpna. »Exchange Telegraph« oznamuje, že byla zaslána papeži petice, podepsaná větším počtem londýnských disidentů, ve které se papež prosí, aby svolal mezinárodní konferenci křesťanů všech odstínů, aby stanovila podmínky, za nichž by mohlo býti dosaženo spravedlivého a trvalého míru.

Dík papeži.

Poslanecká sněmovna, Vídeň. 15./VI. 1917:

Posl. Mataja: Zaujímáme stanovisko mírové noty ústředních mocností z 12. prosince 1916 a litujeme se stanoviska lidstva, že dohoda tento návrh příkře odmítla. Řečník vděčně vzpomíná tisíceré starostlivosti papežovy o ty, kdož trpí válečnou tísní, obzvláště o válečné zajatce a internovance, které papeži zabezpečí vděčnou pamět všech národů. Stejně děkujeme ve jménu lidstva papeži za jeho neúnavnou práci mírovou.

Italský tisk mluví o notě s úctou vyjma zednářských listů.

Kk. Z Lugana 18. srpna. »Osservatore Romano« uveřejnil papežskou notu ve zvláštním vydání, ostatní římské časopisy po něm rovněž;

»Osservatore Romano« soudí, že může již říci toto: Podotýkáme se živým uspokojením, že mírové provolání vzbudilo v italském lidu radostný a hluboký dojem. Také tisk nám nepřátelský mluví o provolání s úctou a zdůrazňuje správnost a bezvadnou korektnost jeho pojetí. Výjimkou jsou ovšem listy svobodných zednářů. Doufáme, že moudrost vládců válčících národů a národů samých zvítězí nad temnými pudy svobodného zednářstva. — Katolický »Corriere d'Italia« velebí papežskou notu bez výhrady. Netvrdí se v ní nic, čeho nelze podepříti obdobnými myšlenkovými projevy těch, kdož jsou vyzýváni k mírové pohotovosti. — »Tribuna« zdůrazňuje, že papežský návrh není vymyšlen, aby obzvláště pomohl k výhodám ústředním mocnostem. — »Giornale d'Italia« praví, že papežský plán podobá se ve svých základních rysech plánu Wilsonovu. Hlavní otázka je, kterak lze ústřední mocnosti prakticky a efektivně přivésti na půdu, kterou naznačuje papež. Nikdo v Evropě se nedomnívá, že ústřední mocnosti chtějí se již vzdáti svých zpozdilých plánů o hegemonii, což však konec konců budou musit učiniti, nebo že chtějí odstoupiti nevykoupené francouzské, italské a polské provincie, což by pro ně znamenalo stejně tolik, jako válku prohráti. Na druhé straně obojetný souhlas ústředních mocností se základními ideami papežovými by nikomu nedal záruky a nepostačoval by, aby čtyřdohoda přivedena byla k zelenému stolu mí-

rového jednání. Je tedy velmi pravděpodobno, že krok papežův u ústředních mocností se rozbije. — »Corriere della Sera« si stěžuje, že papež nepamatuje dostatečně na požadavky mravní, ostatně dovozujíc, že program papežův je zbudován na programu dohody. Mír, k němuž radí papež, nepřinesl by některým národům dohody plných práv, která jsou jim náležitou zárukou skutečné bezpečnosti pokojného života, na druhé straně však byl by dočasným nezdarem všech skutečných válečných cílů mocností ústředních, které od něčeho mají upustiti a ničeho nesmějí žádati. Je pravděpodobno, že dohodové vlády odpovědí, že v papežském návrhu není podkladu, na němž by se klestila cesta k vyjednávání. Třeba však uvážiti, že široké vrstvy líčí italskou vládu jako tvrdohlavou, ctižádostivou šplhalku, lhostejnou k trvání řeží, ať již z vlastní viny nebo z poslušnosti k tyranské vůli spojenců.

Papež k deputaci o své notě.

Kk. Z Lugana 25. srpna 1917. Ve slyšení, v kterém přijal papež 600 osob, vedených kněžími diecése Frascati, potvrdil svatý Otec, odpovídaje na proslov vůdcův, že jeho cílem jest přivoditi spravedlivý a trvalý mír, kterýž má lidem vrátiti pokoj ve triumfu spravedlnosti vírou prozářené a práce. Pohříchu neděje se vždycky, aby jeho úmysly a záměry byly podle pravdy vykládány. Do nedostatku všelikého ohledu ke své papežské

osobě, kterýž zde spolupůsobí, nechce si svatý Otec stěžovati, protože ví, že soud Boha, který sám čte naprostou pravdu v srdcích, o něm rozhodne spravedlivě.

Holdovací adresa katolických Svýcarů sv. Otci Benediktu XV.

Kk. Z Bernu, 2. července 1917. Švýcarská telegrafní agentura oznamuje: Shromáždění delegátů křesťansko-sociální organisace Švýcarska se usneslo zaslati papeži Benediktu XV. tuto adresu o mírových cílech: Jeho Svatosti Benediktu XV. v Římě. Svatý Otče! Shromáždění delegátů křesťansko-sociální organisace Švýcarska, zasedající dne 1. července v Curychu, holduje jménem svých 35.000 členů Vaší Svatosti v dětinné úctě a vděčnosti. Shromáždění delegátů, přesvědčeno jsouc, že politické vyloučení vznešeného suverena ethické světové říše by podstatně podporovalo desorganisaci a soupeřství mocností, opírajíc se o úsudek vynikajících zástupců moderní právní vědy, dle něhož myšlenka rozhodčích soudů před staletími došla velkolepého právního vyjádření v ideovém světě papežství, a chtíc dopomoci k vítězství právu těžce zkoušených národů na čestný organisovaný mír, klade katolickému dělnickému světu všech zemí za nejvyšší cíl neustále nasazovati všechny síly pro uskutečnění katolického společenského ideálu v životě národů, aby bylo papežství národy pro-

voláno za povolanou stálou sprostředkující instanci pro diplomatické sporné případy a aby byla vytvořena světová organisace se svobodným suverenním nezávislým papežem v čele svobodných suverenních nezávislých národů. Uchváceno společným symbolem kříže a důvěřujíc v ochranu Panny Marie, mocné královny míru, prohlašuje za nezbytně nutné, aby se katolíci válčících států dorozuměli prostřednictvím katolíků všech zemí a mnohem více než před válkou pomýšleli na mezinárodní součinnost vůdců katolíků na základě neporušitelné solidarity. Doufá, že církev, vychovatelka lidského pokolení, která nejúčinněji potírala mamonářského protisociálního ducha, a řešila otázku státní anarchie a že Vaší Svatosti, slavnému hlasateli náboženství lásky, záhy bude dopřáno přinésti světu, tonoucímu v úzkostech, záchranu, mír vyrovnáním.

Dr. Stojan švýcarským pacifistům.

Kk. Z Vídně 3. července 1917. Předseda kněžského sdružení na rakouské říšské radě posl. dr. Stojan zaslal schůzi delegátů křesťansko-sociálních organisací v Bernu tento telegram: »Parlamentní kněžské sdružení rakouské říšské rady bere radostně na vědomí adresu, kterou schůze delegátů křesťansko-sociálních organisací ve Švýcarsku zaslala Svatému Otci. Vzhledem na křesťanskou povinnost lásky k míru, prohlašuje sdružení dorozumění katolíků ve válčících zemích za nejvýš žádoucí a vítá tudíž

s radostí spolučinnost katolíků všech zemí k dosažení tohoto vznešeného cíle. Dr. Stojan, předseda.«

Radoslavov o notě papežově.

Bulharský ministerský předseda vyjádřil se vůči zpravodaji »Az Estu« o mírové notě Benedicta XV.: »Srdce všech národů jsou na straně papežově ... Mocnosti středu dají na konkrétní návrh papežův důstojnou odpověď a sice každý stát zvlášť. Mohu vás ale ujistiti, že se žádný stát mocností středu neocitne v rozporu se stanoviskem spojence.« V závěru vyslovil se Radoslavov i o míru: »Nejen my, ale i nepřátelé přejí si míru.«

Anglické dělnictvo o stanovisku štokholmské konference a o účinku mírové noty papežovy.

Kk. Z Bernu, 23. srpna 1917. »Zürcher Post« uveřejňuje politický dopis svého londýnského zpravodaje o stanovisku dělníků ke štokholmské konferenci a o účinku mírové noty papežovy. Zpravodaj ujišťuje, že anglické dělnictvo přes stanovisko anglické vlády je pevně odhodláno vyslati zástupce do Štokholmu. Z toho je viděti, praví se dále, že Henderson si byl zcela přesně vědom své síly, když se zastával Štokholmu, a rozuměl lépe nežli vláda duchu mezi dělníky zavládajícímu. Jsou zpravené kruhy, které tvrdí, že vláda bude musit obrátiti, má-li býti zabráněno stávkám. Bude-li pak Lloyd George stále

ještě ministerským předsedou, je pochybno. Mluví se zase o návratu Asquithově. I Henderson se uvádí jako ministerský předseda. Štokholmská kontroverse přinesla s sebou, že národ jest povšechně orientován ve směru míru. Mír se považuje za možný, učiní-li Německo ústupky, které jsou bez podmínky nutné. Papež zvolil příznivý okamžik pro svoji notu. Kdyby ústřední mocnosti schválily obsah noty Benedikta XV. bez velkých modifikací, pak je ve spojeneckých zemích, posuzejeme li dle Londýna, možno, co by se nejméně očekávalo.

Apoštolský nuncius v jednohodinném slyšení u císaře rakouského.

Kk. Z Vídně, 19. srpna 1917. Apoštolský nuncius Valfre di Bonzo vyslovil se k zástupci »Reichpostu«, vrátiv se z Reichenavy, o jednohodinném slyšení u císaře Karla: S opravdovou radostí přijal císař mírový pozdrav a požehnání papežovo. Každé slovo mladého panovníka projevuje ochotu, učiniti všecko pro Své národy a darovati svým poddaným mír a spravedlnost. Jestliže který panovník, jest císař Karel schopen proměniti ve skutek ku blahu Svých národů zásady křesťanské spravedlnosti, které vyslovují slova papežova. Nuncius byl po audienci přijat také Jejím Veličenstvem císařovnou.

Kk. Z Berlína, 22. srpna 1917. »Manchester Guardian« sděluje, že Lloydu Georgovi byl po-

sledních dnů podán pamětní spis, ve kterém jest anglická vláda žádána, aby co nejdříve hledala příležitost zahájiti jednání, jímž by byl přivoděn spravedlivý a trvalý mír. Pamětní spis ten jest podepsán téměř čtvrt milionem lidí a dělnickými svazy, majícími celkem 900.000 členů. Přiložený list k němu dovozuje, že ruská revoluce, připojení Ameriky k válce a mírové resoluce říšského sněmu způsobily novou mezinárodní situaci. Hlavní cíl války jest, posíliti demokratický vliv na světě. Jest nyní příčina domnívati se, že nyní může býti uzavřen mír, tento cíl zajišťující, všecky útočné snahy Německa vylučující, jakož i že může býti vyvarováno nedohlednému prodloužení války. Mezi osobami, které memorandum podepsaly, jest 6 členů dolní sněmovny, spisovatelé Zangwill, Brailsferd a Carpenter. Mnoho profesorů, kněží a četní členové šlechty.

Kk. Z Haagu, 11. září 1917. Korespondenční kancelář« oznamuje: Četně navštívená mírová schůze katolické »Socialen Aktion« usnesla se poděkovati telegraficky papeži za jeho iniciativu jako smírčího soudce mezi bojujícími národy a vysloviti očekávání, že všichni katolíci celého světa budou podporovati snahy papežovy.

Americký lid souhlasí s papežskou notou.

Kk. Z Berlína, 5. září 1917. »Daily Mail« oznamuje z Nového Yorku ze dne 31. srpna: Celá země souhlasí nadšeně s notou papežovou

Mírová nota sv. Otce vládám válčících států vyvolala v celém světě mohutný dojem. Denně píše se o ní v listech celého světa. Krok papežův se s úctou uznává a oceňuje jako čin důstojný náměstka Kristova. (Čech.)

»Papež promluvil. Vážnými, úchvatnými, věkopamátnými slovy hřímá do svědomí hlavám válčících národů, aby bylo upuštěno od dalšího krveprolévání a zahájeno jednání o mír. Vybízí, prosí, zapřísahá, poukazuje na spousty, jež Evropu obrátily v ssutiny, veliký hřbitov. Líčí zoulalost obyvatel, slzy matek, krutý osud sirotků. Zaklíná při Bohu a soudu dějin, aby bylo ušetřeno dalších životů a dáno opět štěstí klidného žití národům.

Milionům promluvil papež z duše. Miliony dnes cítí a mluví tak, jak četli jsme v mírové notě. Ty miliony s díkem obracejí vyplakané oči k náměstku Kristovu, že v této chvíli neohroženě dovedl říci, co jest přesvědčením a tužbou národů.

Jak bude přijat mírový hlas papežův? Bude opět volati marně? Papež nemá fysické moci. Nemůže přinutiti ty, kterým dáno jest rozhodovati o osudech národů, aby poslechli rady dobře míněné. Může pouze probouzeti svědomí a poukazem na velikou zodpovědnost dáti co největší důraz svým slovům. Zodpovědnost mají ti, kterým jest dána moc.

Jdou hlasy z nepřátelské ciziny, že čtyřdohoda se rozhodne nepřistoupiti na mírový návrh

papeže. Její tisk odmítá notu, že prý nemůže býti základem jednání. Tím bylo by rozhodnuto. Zednářské vlády už proto odmítají podnět papežův, poněvadž vychází od hlavy církve, kterou chtějí zničiti.

Má se tedy válčiti dále! Do nekonečna! úplného zničení, vybití, vyvraždění národů! Nové spousty mají býti hromaděny, nesmírný hřbitov má býti rozšířen. Nové slzy mají rozmnožiti moře pláče a zoufalství opuštěných má jíti do nekonečna! Evropa má býti troskou, zříceninou, mrtvou pouští!

Tak chce vášeň, která nemá ještě dosti toho neštěstí, které lomcuje lidstvem. Chtějí tak ti, kteří sami válkou netrpí a kteří z krve jiných se sytí, bohatnou! Ale ptáme se: Zda také tak myslí lid?

Ano, na lidu bude nyní, aby rozhodl: Válka či mír? Hromový hlas papežův pronikl všude a bude burcovati všechny. Zaletí do měst i vesnic, do hučících továren i tichých chat a spojí všechny, kdož přejí si upřímně míru. Vůle lidu bude mocnější než válečný pokřik zaprodanců zlata a vášně. Hlas lidu — hlas Boží!«

(Hlas Lidu č. 89, z. 27. srpna 1917.)

Odpovědi panovníků.

Mírová odpověď našeho mocnáře sv. Otci.

Z Vídně, 22. září 1917. Odpověď Jeho Veličenstva na notu Svatého Otce z 1. srpna 1917.

kterou ministr věcí zahraničních odevzdal dne 20. srpna 1917 papežskému nunciovi, zní do češtiny přeložena takto:

Svatý Otče! S povinnou úctou a hlubokým pohnutím Jsme vzali na vědomí nový krok, jejž Vaše Svatost plníc svatý úřad Vám od Boha svěřený podnikla u Nás a u vrchních hlav ostatních států válčících s ušlechtilým úmyslem přivésti těžce zkoušené národy k dohodě, jež jim navrátí mír. S vděčným srdcem přijímáme tento opětný dar otcovské péče, kterou, Svatý Otče, ke všem národům bez rozdílu chováte a vítáme z hlubokosti své duše úchvatné napomenutí, jež Vaše Svatost vznesla k vládám válčících národů.

Za této ukrutné války vzhlíželi Jsme stále k Vaší Svatosti jakožto k oné nejvyšší osobnosti, která silou svého poslání za vezdejší svět sáhajícího a díky svému vznešenému pojímání povinností sobě ukládaných vysoko stojí nad válčícími národy, a která jsouc nepřístupna všelikému vlivu, by uměla nalézti cestu, jež by mohla vésti k uskutečnění vlastního našeho přání, aby přivoděn byl trvalý a pro všechny části čestný mír.

Od nastoupení na trům Svých předků plně jsouce Si vědomi odpovědnosti, kterou před Bohem a lidmi neseme za osud mocnářství Rakousko-uherského nám svěřený, nikdy Jsme nepustili s očí vysokého cíle, aby národové Naši co možná záhy opět účastni byli požehnání mí-

rového. Brzy po té, co jsme se ujali vlády, bylo nám také dopřáno ve spolku se Svými spojenci podniknouti krok již od Našeho vznešeného předchůdce, zvěčnělého císaře a krále Františka Josefa I. uvažo aný a připravovaný, aby se urovnala cesta k čestnému a trvalému míru.

Ve Své trůnní řeči, promluvené při zahájení rakouské říšské rady projevili jsme toto přání a při tom zdůraznili, že usilujeme o mír, který osvobodí další život národů od hněvu a pomstychtivosti a jenž je na generace zajistí před použitím moci zbraní. Naše společná vláda neopomenula mezitím v opětovných a důtklivých projevech, slyšitelných v celém světě, projeviti vůli Naši a národů rakousko-uherského mocnářství, učiniti krveprolévání přítrž mírem, jaký tane na mysli Vaší Svatosti samé. Blaženi myšlenkou, že Naše přání od prvopočátku směřovala k stejnému cíli, jejž Vaše Svatost označuje dnes za cíl, o nějž jest usilovati, podrobili Jsme konkrétní a praktické podněty Vaší Svatosti Nás nedávno došlé zevrubné úvaze, která vedla k tomuto výsledku:

Silou hluboce zakotveného přesvědčení vítáme vůdčí myšlenku Vaší Svatosti, že příští světové uspořádání musí s vyloučením moci zbraní spočívati na morální moci práva, na panství mezinárodní spravedlnosti a zákonnosti. Též Jsme prodchnuti nadějí, že povznesení právního vědomí by obrodilo mravně lidstvo. Při-

stupujeme tudíž k mínění Vaší Svatosti, že vyjednávání válčících by měla a mohla vésti k dohodě o tom, jak při zjednání přiměřených zajištění jest snížiti zbrojení na zemi, na vodě a ve vzduchu současně vzájemně a successive na určitou míru a jak by bylo širé moře, náležející podle práva všem národům světa, osvoboditi od panství nebo nadvlády jednotlivců a otevříti stejnoměrnému používání všech.

Jsouce si vědomi mírotvorného významu prostředku navrženého Vaší Svatostí, podrobiti mezinárodní sporné otázky obligatornímu rozhodčímu soudnictví, Jsme ochotni vstoupiti i o tomto návrhu Vaší Svatosti do vyjednávání.

Kdyby se snad, jak si z celého srdce přejeme, podařilo dospěti k dohodám válčících, které uskuteční tyto vznešené myšlenky a dají tím rakousko-uherskému mocnářství bezpečnost jeho nezadržovaného dalšího rozvoje, pak nebude rovněž za těžko uspokojivě rozřešiti ostatní, mezi válčícími státy ještě neupravené otázky v duchu spravedlnosti a náležitého zřetele ku vzájemným podmínkám existenčním.

Kdyby národové země jali se spolu míru milovně vyjednávati ve smyslu těchto návrhů Vaší Svatosti, pak mohl by z toho vzkvésti trvalý mír, mohli by dosíci úplné svobody pohybu na širém moři, těžká hmotná břemena by s nich mohla býti sňata a nové zdroje blahobytu pro ně zotvírány.

Vedeni jsouce duchem umírněnosti a smířlivosti, spatřujeme v návrzích Vaší Svatostí učiněných způsobilé podklady pro zahájení vyjednávání, které by připravilo mír pro všechny spravedlivý a trvalý, a živě toužíme, aby i Naši dnešní nepřátelé byli oduševněni stejnou myšlenkou. V tomto smyslu prosíme Všemohoucího, aby požehnal mírovému dílu, jež Vaše Svatost zahájila.

Klademe si za čest podepsati se jakožto Vaší Svatosti velmi poslušný syn

Karel v. r.

Odpověď německé císařské vlády na mírový projev sv. Otce.

Kk. Z Berlína, 21. září 1917. Wolfova kancel. oznamuje: Odpověď císařské vlády německé na mírový projev Jeho Svatosti papeže zní takto:

V Berlíně, dne 19. září 1917.

Pane kardinále!

Vaše Eminence doručila laskavě Jeho Veličenstvu císaři a králi, mému nejmilostivějšímu pánu, dopisem ze dne 2. m. m. projev Jeho Svatosti papeže, ve kterém Jeho Svatost, pln starosti nad spoustami světové války, pronáší důtklivý mírový appel k nejvyšším hlavám států válčících národů. Jeho Veličenstvo císař a král ráčil uvědomiti mne o dopisu Vaší Emin. a uložil mně dáti odpověď.

Po drahný čas sleduje Jeho Veličenstvo s vysokou úctou a upřímnou vděčností úsilí Jeho Svatosti: V duchu pravé nestrannosti ze všech sil zmírniti útrapy válečné a urychliti konec nepřátelství. Císař spatřuje v posledním kroku Jeho Svatosti nový důkaz šlechetného a lidumilného smýšlení a chová živé přání, aby papežskému volání byl ke blahu celého světa přán úspěch.

Úsilí papeže Benedikta XV. raziti cestu dohodě mezi národy, mohlo tím jistěji očekávati, že Jeho Veličenstvo je sympaticky přijme a s plným přesvědčením bude podporovati, ježto císař od té doby, co se ujal vlády, spatřoval svůj nejvznešenější a nejsvětější úkol v tom, aby národu německému a světu zachoval požehnání míru. V první trůnní řeči při zahájení německého sněmu říšského dne 25. června 1888 slíbil císař, že láska k vojsku německému a jeho stanovisko k němu nikdy ho neuvede v pokušení, aby zemi zkracoval o dobrodiní míru, jestliže válka by nebyla nutností, nám vnuceným útokem na říši nebo její spojence. Vojsko německé má nám zajistiti mír, a kdyby byl přerušen, býti s to, aby jej čestně vybojovalo.

Císař stvrdil činy slib, který tehdy složil, v 26 letech požehnané vlády přes všechna sočení a pokušení. Také v krisi, jež vedla k nynějšímu světovému požáru, směřovala snaha Jeho Veličenstva až do posledního okamžiku k tomu, aby urovnal spor pokojnými prostředky. Když

válka vypukla proti jeho přání a vůli, císař ve spolku se svými vznešenými spojenci nejprve slavnostně prohlásil ochotu vstoupiti v mírová vyjednávání. Za Jeho Veličenstvem stál v činorodé vůli k míru německý národ. Německo hledalo uvnitř národních hranic volný rozvoj svých duchovních a hmotných statků, za územím říše nezadržovanou soutěž s rovnoprávnými a rovně ceněnými národy.

Netísněná hra sil, pokojně ve světě navzájem zápolících, byla by vedla k nejvyššímu zdokonalení nejušlechtilejších lidských statků. Neblahý oběh událostí roku 1914 náhle přerušil nadějný rozvoj a proměnil Evropu v krvavé bojiště.

Oceňujíce význam, který přísluší projevu Jeho Svatosti, císařská vláda nemeškala podrobiti podněty v něm obsažené vážnému a svědomitému zkoumání. Zvláštní opatření, jež učinila v nejužším styku se zastupitelstvem německého národa pro poradu a odpověď o navržených otázkách, svědčí o tom, jak velice jí leží na srdci, v souhlase s přáními Vaší Svatosti a mírovým projevem říšského sněmu z 19. července t. r. nalézti vhodné základy pro spravedlivý a trvalý mír.

Se zvláštní sympatií vítá císařská vláda vůdčí myslenku mírového provolání, v níž Svatý Otec jasně se přiznává ku přesvědčení, že napříště musí na místo materielní moci zbraní vstoupiti morální moc práva. Také my jsme tím

proniknuti, že nemocné tělo společnosti lidské může se uzdraviti toliko posílením mravní síly práva. Z toho by následovalo dle názoru Jeho Svatosti současné zmenšení branných sil všech států a zavedení závazného smírčího řízení pro mezinárodní sporné otázky.

Sdílíme náhled Jeho Svatosti, že určitá pravidla a jisté zaruky pro současné a vzájemné omezení zbrojení na zemi, na vodě a ve vzduchu, jakož i pro pravou svobodu a společenství širého moře jsou těmi předměty, při jejichž projednávání nový duch, jenž budoucně má zavládati ve vzájemném poměru států, by musil nalézti první slibný výraz. Naskytla by se pak beze všeho dalšího úloha, dáti rozhodovati o vynořujících se mezinárodních různostech v mínění nikoli použitím branných sil, nýbrž pokojnými prostředky, zvláště také smírčím řízením, jehož vznešený mír zakládající účinek s Jeho Svatostí plně uznáváme. Císařská vláda bude při tom podporovati každý návrh, jenž jest slučitelný s životními zájmy německé říše a národa. Německo jest svou zeměpisnou polohou a svými hospodářskými potřebami odkázáno na pokojný styk se sousedy a s dalekou cizinou. Žádný národ nemá tudíž spíše než národ německý podnět přáti si, aby na místě všeobecného záští a boje se uplatnil smířlivý a bratrský duch mezi národy.

Jestliže národové, vedeni tímto duchem ke svému blahu uznají, že jde o to, zdůrazniti více

to, co sjednocuje, nežli to, co rozlučuje v jejich stycích, podaří se jim také jednotlivé ještě nevyřízené sporné body upraviti tak, aby každému národu byly opatřeny upokojivé podmínky bytí a aby tím byl vyloučen návrat velké katastrofy národů. Toliko za tohoto předpokladu může býti založen trvalý mír, jenž podporuje opětné duševní sblížení a hospodářský opětný rozkvět lidské společnosti.

Toto vážné a upřímné přesvědčení povzbuzuje nás k důvěře, že také naši odpůrci v myšlenkách, předložených od Jeho Svatosti k úvaze, hledají vhodný podklad, aby za podmínek, jež vyhovují duchu spravedlnosti a situaci Evropy, se přikročilo ke přípravě příštího míru.

Račtež Vaše Eminence přijmouti atd.

(Jméno říšského kancléře.)

Jeho Eminenci státnímu tajemníku Jeho Svatosti papeže Benedikta XV. Panu kardinálu Gasparimu v Římě.

Bulharského krále na mírovou notu sv. Otce.

Kk. Ze Sofie, 25. září. (B. t. a.). Odpověď králova na papežovu notu zní takto: Nejsvětější Otče! S nejuctivější oddaností jsme vyslechli výzvu, kterou Vaše Svatost, věrna svému božskému poslání, vznesla na pohlaváry válčících států, aby je přiměla učiniti přítrž krveprolévání

a vrátiti těžce zkoušenému lidstvu opět dobrodiní míru.

Hluboce dojati otcovskou starostlivostí, jakou prodchnut jest tento nový krok, vedený láskou a lidskostí, vyslechli jsme s dětinnou zbožností hlasu Vaší Svatosti, který se povznesl ve prospěch míru a bratrství národů.

Za 30 let, co nás Božská prozřetelnost povolala k řízení osudů bulharského národa, nespustili jsme ani na chvíli se zřetele osudově těžké určení bulharského národa, ani na chvíli jsme nezapomínali těžké zodpovědnosti, jakou nám tento nejvyšší úkol ukládá před Bohem i před lidmi, a vždycky bylo naším nejvroucnějším přáním, dáti tomuto národu možnost, aby se pokojně rozvíjel na cestě pokroku v míru a dobré shodě s ostatními národy. Vědomi si své povinnosti, nikdy jsme neopomenuli přihlížeti k okolnostem, které by mohly urychliti konec války, jejíž hrůzy s ničím nelze srovnati. Řídíc se stejnými pohnutkami, vznesla naše vláda v dohodě s vládami našich spojenců v prosinci 1916 na mocnosti s námi válčící apel, známý Vaší Svatosti, který byl s to obnoviti zase mír v mezinárodních stycích. Od té doby stejně jako před tím, podporováni jsouce naší vládou, neunavně usilujeme o zajištění jednoty bulharského národa a ovládáni jsme přáním, vrátiti Bulharsku dobrodiní míru.

Proto soudíme také s Vaší Svatostí, že uzavříti trvalý mír, který by mohl zajistiti toto do-

brodiní, bude možno jenom, jestliže se vlády shodnou na opatřeních, Vaší Svatostí k tomu cíli navržených. Násilí ustoupí v mezinárodních stycích právu a spravedlnosti, jakmile se státy, prodchnuté lidskými pocity Vaší Svatosti, dohodnou, aby současně snížily stav svých branných sil a přijaly závazné řízení rozhodčích soudů ve všech mezinárodních sporech, t. j. jakmile státy uznají stejný závazný právní řád mezi sebou, jaký ovládá soukromé styky jejich poddaných. Přesvědčeni o tom a podporováni naší vládou, budeme s veškerou energií podporovati každý takový návrh, který se nepříčí životním zájmům bulharského národa a jeho jednoty.

Ležíc ve středu Balkánského poloostrova, omýváno na východě i jihu mořem, majíc všechny podmínky, nezbytné k svému hospodářskému vývoji, nemá Bulharsko ovládané zásadou svobody moří, kterou zajistí si svůj blahobyt, pražádné příčiny nepřáti si, aby zášť, rozdělující národy, zkrocena a vyhlazena byla mírem, mírem založeným na vzájemném porozumění a umírnění, mírem, který zaručuje všem národům pokrok, ochraňuje přirozené snahy všech po větší svobodě a po větším štěstí a vylučuje všechny zárodky nových sporů a katastrof, jaké nyní prožíváme.

Plně uspokojeni tím, že naše snahy, jak jsme je právě projevili, souhlasí s vůlí Svaté Stolice a mimo to ovládáni snahou, žíti v míru

a svornosti se všemi národy, přejeme si z plna srdce, aby vznešené dílo, podjaté Vaší Svatostí, korunováno bylo skvělým triumfem a aby božská moudrost v této rozhodující chvíli naplnila a osvítila ty, kdož řídí osudy národů tak krutě zkoušených hrůzami válečnými.

Časopis »Hlas Lidu« ze dne 10. září 1917, č. 93 píše: »Nekatolické živly, které samy válku zavinily, namáhají se všemožně, aby nynější válku svedly na někoho jiného. Chtějíce se zbaviti obtížné zodpovědnosti, přemýšlejí všelijak, jak by vyličily katolíky, zvláště katolické kněze, jako bojechtivé, jako nepřátele míru.

Nestranný pozorovatel ovšem snadno se přesvědčí, že právě církev katolická nejvíce se přičinila o uklidnění vášní a že co nejupřímněji se stará o skončení světového zápolení. To však nepřátelům našim, kteří ani prstem pro skončení války dosud nehnuli, nestačí, oni žádají, aby církev vystoupila se vší energií. Takový recept se ovšem snadno napíše a řekne, ale praktické užití tohoto návodu jest daleko obtížnější. Se vší energií může vystoupiti ten, kdo má fysickou moc. Ale právě ti, kteří církvi nyní ukládají úkol tak obrovský, přičiňovali se v míru a po leta houževnatě o to, aby církev přišla o poslední zbytky vlivu na veřejné světské záležitosti. Kdyby na příklad katoličtí duchovní pustili se do propagandy mírové, budou okamžitě pozavíráni jako velezrádcové;

k tomu ovšem se začnou ozývati prudká obvinění z nevlastenectví, neloyálnosti a to právě z úst těch lidí, kteří nyní na duchovní volají: »Dělejte mír za nás!«

Však lidé nesvědomití a lidé hloupí, zaostalí, nic nesledující, nepřemýšlející a každému babskému klepu za pravdu dající, věří zlomyslné pověsti, že prý katolické kněžstvo i z českého jihu bylo ve Vídni a tam podepsalo zvláštní žádost — nesmějte se, prosím, té blbosti — aby válka potrvala ještě tři roky. A lidé ti jdou ve své hlouposti tak daleko, že dokonce i jmenují jednotlivé kněze, kteří prý ve Vídni byli a listinu onu podepsali. Tak nám bylo sděleno z kruhů kněžských.

Nad takovým zjevem zůstane ovšem zdravý rozum stát. Kdyby takový idiota zašel aspoň jednou za čas do kostela, slyšel by, je-li katolický kněz pro mír či válku, kdyby jen trošíčku přemýšlel, viděl by, jak kněžím katolickým svým bezmyšlenkovitým klepařením ubližuje. Vždyť jsou to právě katoličtí kněží a katoličtí vůdcové vůbec, kteří o navrácení míru pracují. V dobách nedávných, kdy slovo mír vysloviti se nesmělo, kdy noviny katolické mír žádající byly konfiskovány a zastavovány, pořádali katolíci velké manifestační průvody mírové; a v čele těchto průvodů byl vždy kněz a to od kaplana až po nejvyšší církevní hodnostáře, jak jsme viděli z případů v Čes. Budějovicích, v Praze, Olomouci, Vídni, kdy biskupové a arcibiskupové

šli v čele tisícových a statisícových průvodů, žádajících konec války. Zdali pak za dobu války učinila některá protikatolická strana takový mohutný projev mírový, jakých katolíci v Čechách a na Moravě i jinde uspořádali na sta? Proč ta bázlivost, ten strach dáti své mírové zásady na jevo? Sami prstem nehnou, jiného však komandují a ještě snižují.

Kdož to byl než sv. Otec Benedikt XV., který vykonal veliký skutek svou intervencí pro zajatce-invalidy, snažil se a snaží se zmírniti trpkost zajetí vojínů, kdo to byl než On, který první pozvedl hlasu, aby mír byl opět obnoven? Kde zůstali akatolíci, kde zednáři, socialisté? Ani jeden se neozval. Jen socialisté opatrně doznali, že sv. Otec svým prvním mírovým návrhem učinil veliký průlom do fanatismu válečného a že si zasluhuje uznání a obdivu celého vzdělaného světa.

A což ostatní duchovenstvo, katolíci? Všichni opravdoví katolíci, kteří přemýšlejí, běh věcí veřejných sledují, klepům nevěří, ale pravdu hledají a ji pak uznají, ti vědí, že všecky katolické organisace českého duchovenstva, české inteligence i jiných stavů prohlásily se co nejotevřeněji pro mír.

Katoličtí kněží-poslanci na radě říšské bez ohledu na národnost a politiku podali dne 27. června na radě říšské pilný návrh ve prospěch míru, v němž se mimo jiné praví doslovně: »Jako znatelé poměrů nemůžeme přeslechnouti

volání po míru duší nám svěřených. A my jsme též oprávněni dovolávati se pokoje a míru. Oprávňuje nás k tomu obětavost (lidu), o níž podáno tolik důkazů. — Slovo ‚vraždění lidu', jež tak zhusta nyní se ozývá, stalo se okřídleným slovem a více vypovídá a napovídá než celé svazky knih. Toto vraždění nemůžeme a nesmíme podporovati, nýbrž jemu všemu jen možnými prostředky zabraňovati. Či musí se vše jen krví a mečem rozhodovati? — Ve jménu lidskosti prosíme a zapřísaháme vládu, aby vše vynaložila, by čestný mír co nejdříve byl uzavřen. — Se sepiatýma rukama prosíme o mír všecky, kdož o míru a vojně rozhodují, kdož v záhybech togy své mír a vojnu zahalují a nosí. Kéž nepřehlédnou nářek matek a dětí ve vyhladovující válce té, o jejichž životě a budoucnosti se jedná.«

A tito lidé, naše duchovenstvo je tupeno a podezříváno tvrzením, že si prý přeje dalšího trvání války.

Již jsme otiskli doslovně celý obsah mírových návrhů sv. Otce, o nichž se právě ve všech státech válčících jedná. A co tu praví sv. Otec? S bolestí opakuje, že již v prvním roce války napomenul válčící národy, aby se spřátelily a sbratřily a zanechaly krvavých bojů a přistoupily na mír trvalý, nemá-li se státi celý civilisovaný svět něčím více než hřbitovem. Pak obrací se k jednotlivým představitelům mocí válčících se slovy: »Slyšte naši prosbu, po-

slechněte otcovských napomenutí, které vám dáváme ve jménu božského Spasitele, knížete míru a vzpomeňte si na svou neobyčejně těžkou zodpovědnost před Bohem a před lidmi. Od vašich rozhodnutí závisí mír a radost přečetných rodin, život tisíců mladých mužů, slovem štěstí národů, jehož podpora je vaší přísnou a nejvyšší povinností. Kéž vám Pán vnukne rozhodnutí, která vyhovují jeho svaté vůli! Dejž Bůh, aby s nadšenou pochvalou součastníků byla vám údělem jednou také stkvělá chvála příštích pokolení, že jste vrátili světu mír.«

Kdyby bylo všude tolik pochopení pro bolesti a utrpení lidu ve válce jako je u sv. Otce, dávno by bylo po válce, došlo-li by k ní vůbec.

Není divu, že za sv. Otcem jde pak všechno katolické kněžstvo a dle možnosti pro skončení války a obnovení míru pracuje a to i ve státech, které o míru ani slyšeti nechtí a každé hnutí mírové trestají, jako na př. v Italii. Že pravdou tak, konstatuje i socialistický list italský »Avanti« slovy: »Katolické duchovenstvo italské nedalo se získati pro válečnou štvanici a vlivem jeho italský venkov žádá mír.«

Kněžstvo katolické je zcela upřímně pro okamžitý klid zbraní a trvalý mír. Kdo jinak mluví, lže nectně, ať lže zúmyslně anebo z nevědomosti a hlouposti. Nechť ale každý si uvědomí, že nikdy nedočkáme se konce války, budeme-li se mezi sebou rváti, jeden druhého napadati a opravdové hlasatele míru, kněze

naše, tupiti, snahám jejich překážeti a práci jejich stěžovati.«

Pastýřský list Jeho Excellence nejdůstojšího pana Litoměřického biskupa, Msgra Jos. Grossa »Mír přes Řím« diecesnímu duchovenstvu.

Mír přes Řím.

Události nynější válečné doby zjevně hlásají prozřetelnost Boží. Vše zajisté událo se zcela jinak, než lidé očekávali. Obrátíme-li zřetel svůj jen na naši vlast, jest nám s díkem Bohu zjistiti, že prozřetelnost zvláštním způsobem bděla nad naším mocnářstvím. Všichni i s námi dobře smýšlející neutrálové, domnívali se, pozorujíce ohromnou převahu našich nepřátel, že ač se ctí, přece jen podlehneme. Ze všech nebezpečí nás ale božská prozřetelnost vysvobodila. Bezděky tanou nám na mysli slova žalmisty: »Memor fui judiciorum tuorum a saeculo domine et consolatus sum«. Psal. 118., 52. a jiná slova: »Odisti omnes, qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abominabitur dominus«. Psal 5., 7. Naši nepřátelé, kteří toužili po naší záhubě, vždy v nepravý čas zasáhli: Věrolomná Italie se o několik týdnů opozdila, Rumunsko nás přepadlo v době, která jemu byla nanejvýš osudná, ruská offensiva, která nám měla opět široké kraje vyrvati, stala se útočníku záhubou. Již ale dříve připravil nám třetí

válečný rok událost světového významu, pád carismu, střediska ruského pravoslaví, které stále jako upír tísnilo církev na východě, které vždy zamezovalo sloučení východních církví se starou matkou církví. Z mrákot pravoslaví povstanou pro církev nepředvídané možnosti rozvoje na východě. V Ukrajině ukazuje se již nyní mocný proud pro spojení s Římem.

Kdyby se bylo splnilo naše přání a byl uzavřen mír po několika měsících války, nebyl by to býval mír trvalý a naše vlast i církev byly by stále od východu ohrožovány! Jaký význam má oproti této zřejmé všemoci božské prozřetelnosti výtka, kterou nyní stále častěji, i mužové ve vojenském kabátě činí: »Křesťanství selhalo, poněvadž nemohlo zabrániti této strašné válce!« Nikoliv, lidé selhali, na hoře i dole, kteří sice se křesťany jmenují, ale křesťany nejsou, a v mnohých zemích již ani více jimi býti nechtěli; selhali socialističtí a atheističtí mužové vlád, selhaly miliony stoupenců radikálního nationalismu a socialismu, které každé účinné křesťanství na život a na smrt potíraly, které stálý vývin lidského ducha ve hmotné kultuře jako všeobecný lék vykřikovaly, Boha a křesťanství jako pro pořádek pozemkových věcí zbytečné, věčný mír jen za nutný výsledek stupňovaného vzdělání prohlásily. Skutečně se nám před válkou prohlásilo: »Politika nemá s náboženstvím co činiti, kněží nechť se do politiky nepletou.« Když pak mamonský ka-

pitalismus a nekřesťanská přepiatá nationalistická touha po moci válku roznítily, tu pojednou měl Bůh, kterému dříve bylo rouháno, zázrakem své moci zasáhnouti, církev, která dříve ve veřejném životě byla odsouzena k malomocnosti, měla nyní okamžitě připraviti konec tomuto vraždění lidí! Jaké to pokrytectví těch, kterým bylo lkáti nad zhroucením se moderní kultury! Co měla církev, co kněží v těch dobách činiti, když válečná zběsilost a systematické štvaní národů, které naši nepřátelé najatým velkotiskem prováděli, pomátly i duchy klidně myslící? Měli snad vyzvati katolíky, by nedbali povolání ku praporům? Nehledě ani k tomu, že by to byl hřích a zločin velezrády, které by v tom byly bývaly obsaženy, byl by každý kněz, který by byl tehdy povstal proti válce, v nebezpečí vydal svou hlavu! Anebo měli katolíci připustiti, by nepřátelé do země vnikli a tak naše staré úctyhodné mocnářství a jedinou katolickou velmoc nechat rozbíti, jak si toho právě tito nepřátelé přáli? Výtka, že církev selhala, jest příliš protismyslnou, než aby dále nás zaměstnávala.

Třeba ovšem poznamenati, že mnozí katolíci svou povinnost, hájiti ohroženou vlast, neuměli dobře sloučiti s mírumilovností a s láskou k lidem, klerou pravé křesťanství vlastní. Byli — čehož skutečně jest litovati — i duchovní (ano ve Francii i některá církevní knížata), kteří svému mírovému poslání nerozuměli a jednostranně národnímu fanatismu a válce sloužili. Toť jest pra-

vým opakem ducha Ježíše Krista. Ale proti těmto zarmucujícím zjevům stojí nesčetní, kteří v mužné obraně vlasti přede všemi se stkvěli, při tom ale také vše podnikali, by světu přinesli mír Kristův a aby pracovali na odstranění nenávisti mezi národy.

Právě tak obsahově prázdným jest přelud pacifického socialismu. Mezinárodní socialistické strany světu mír dají, nebo jak pro to tištěný výraz zní: Mír přijde »přes Štokholm«. Ale internationalismus selhal hned na počátku války. Ve všech zemích obou skupin mocností vypověděly socialistické strany internationalismu (světoobčanství) službu a následovaly prapory, ano u našich nepřátel staly se do konce i nacionalisty a šovinisty. Sbratření národů na základě internacionálního socialismu zůstalo přeludem (phantomem). Veřejný tisk mohl a může do dnes podávati zprávy o socialistických válečných štváčích. Žádá-li se důkazu o tom, že socialismus světu mír dáti nemůže, tedy jej podávají severoamerické Unie a Rusko. Ještě před rokem skládal všechen svět největší naděje do socialistických dělnických mas severní Ameriky — a dnes úpí všechny pod tlakem Wilsonovy válečné ideje! V Rusku se lhalo svedenému lidu, že revoluce dá zemi mír. Dnes hlásá nynější socialistický diktátor, že bude každého šiřitele mírové ideje, který chce mír jinak a jindy než revolucionářská válka, »ohněm a mečem« pronásledovati.

Důvodu psychologického pro to není obtížno nalézti: Socialismus, který nadpřírodu vůbec a křesťanství zvlášť zavrhuje, nemá prostředku, kterým by čelil vášním padlé lidské přirozenosti a její nízkým pudům, které v životě jednotlivce vedou k sobectví a v životě národů ku kapitalistické touze po moci.

Světový mír jest nábožensko mravním problémem a lze jej zbudovati pouze na bratrské lásce Kristem hlásané. Jen vážný vnitřní život a snažení a milost Kristova vedou k tomu, by jeden každý byl považován za bratra a by s ním jako takým bylo nakládáno. Heslo socialismu o »bratrství« jest bezpodstatným opičením se po křesťanství a proto ve skutečném životě bezmocným.

Ve středu tohoto zápasu duchů vychází jako zářné slunce mírová nabídka sv. Otce. Epochální čin, který již sám o sobě řadí jméno Benedikta XV. mezi největší papeže církve a mezi největší dobrodince lidstva. Odpor, který se slovu papeže na mnoze na nekatolické straně klade, neškodí jeho světodějinnému významu. Papež promluvil ze srdce trpícímu lidstvu a mírové slovo zástupce Kristova nalezne v trýzněných srdcích ozvěnu, kterou ani oněm mužům vlád, které nejsou dobré vůle, nebude lze vůbec více již přeslechnouti. Marnou jest námaha socialistického velkotisku snížiti velečin papeže na diplomatickou snůšku snah socialismu, jakoby papež byl vstoupil ve svém snažení o mír po

bok socialismu. Rozpor mezi zvučícími mírovými frásemi jednotlivých socialistických vůdců a světovým významem papežského listu jest již rozpoznati z podstaty socialismu.

Přivodí-li výzva papeže ve spojení s hlasem trýzněných národů v kratší nebo delší době světu mír, to závisí od spolupůsobení všech katolíků země. Zde jeví se povinnost duchovenstva uvědomiti si své mírové poslání a státi se interpretem papežské vůle a vůdcem lidu.

Především nesmí velkolepý čin papeže ve vědomí katolického lidu býti zatemněn systematickými pokusy šalby církvi nepřátelského a nacionálního tisku.

Pak má lid, hledě k strašným zkušenostem války uvědomiti si, že lze »trvalého a spravedlivého míru« pro vlast jen na základě křesťanské spravedlnosti a lásky dosíci, že za tím účelem jest křesťanskému duchu proniknouti do všech veřejných zařízení a že při této mírové práci nelze postrádati autority papeže.

Konečně má katolický lid věděti, že jedině v Apoštolské Stolici má neochvějnou záruku míru a protože k papeži s láskou a vděčností lnouti má!

Jest samozřejmo, že vedle všeobecných základních podmínek pro zahájení míru podrobné návrhy papežské noty mají býti pouze rámcem pro příští mírové vyjednávání, zvláště pokud se týče nároků na náhradu té neb oné moci. Tuto možnost ponechává papežská nota volnou, když

výslovně o tom se zmiňuje, že v těch případech, kde zvláštní nároky na válečnou odškodněnou zdají se stávati, tyto důvody stejnoměrně a spravedlivě mají býti uváženy. Pokud se týče »Aspirací národů«, o nichž se nota zmiňuje, nelze jistě jimi rozuměti nespravedlivý územní zisk. Rozumí-li se tím právně politická a jazykově národní autonomie, tedy na to již vláda naší monarchie odpověděla prohlášením národní samosprávě našich národů v rámci dějinami daných zemí.

Aby láska a úcta věřícího lidu ku sv. Stolici byla zvýšena, doporučuje se při této příležitosti v krátkých rysech vylíčiti velkolepou charitativní činnost papeže v péči o ty, kteří válkou byli poškozeni. Mimo jiné lze přitom ukázati na tyto skutky:

Ačkoliv sv. Otec jest při vládě světové církve odkázán na almužny katolíků světa, věnoval v obdivuhodné velkomyslnosti zemím válkou navštíveným a jejich obyvatelstvu značné dary. Tak obyvatelstvu Belgie, zvláště ku vybudování zničené universitní knihovny v Lovani a obyvatelstvu Polska; ku zmírnění největší bídy vystěhovalců z obsazených území Francie; východnímu Rusy spustošenému Prusku a jeho trýzněnému obyvatelstvu; na zmírnění válečných běd v Lucemburksku; k odstranění nouze nizozemského pobřeží navštíveného zátopou mořskou; krutě válkou postiženým Ukrajincům a chudému lidu Litvy; ano i s církví nespojeným

Srbům a Černohorcům věnoval sv. Otec svou péči, vida v nich chudé ubožáky.

Pro nás jest zvlášť dojemnou starostlivost sv. Otce o rakousko-uherské válečné zajatce v Italii. O letošních Velikonocích dostal každý Rakušan balíček z lásky z Vatikánu s pokrmy, potřebnými předměty, vínem a tabákem, a každý balíček byl opatřen průpovědí a slovem útěchy. Dále nařídil sv. Otec všem italským biskupům, v jichž diecesích dlí rakouští váleční zajatci, by nejen schopnými duchovními starali se o náboženské potřeby zajatců, ale by je i sami navštívili a jejich přání a prosby vyslechli. Ve Vatikáně jest skutečně zřízena veliká poptavárna na prospěch válečných zajatců, která sprostředkuje zprávy od příbuzných a na příbuzné válečných zajatců. Zednářský tisk Italie obvinil papeže pro tuto jeho péči o rakouské válečné zajatce ze strannictví k Rakousku a hleděl masy lidu proti němu poštvati.

Mnohé osoby vyššího stavu a řádu, které od různých válečných soudů pro vyzvědačství byly do žaláře nebo k smrti odsouzeny, dosáhly na přímluvu sv. Otce svobody a život jim byl zachován.

Vrací-li se nyní naši váleční invalidi z Ruska a Italie, tož jest to nepopíratelnou zásluhou sv. Otce. Právě tak vděčíme sv. Otci návrat internovaných osob civilních, mužů přes 55. rok, žen a dětí. Podobně i převezení osob z plicní choroby se zotavivších do zdravých krajů ne-

utrálního Švýcarska, kde se jim dostává odborného pečlivého opatření. Jest jich již dnes přes 30.000. Známo jest, jak slavnostně bývalý německý kancléř Bülow z Brunnenu u Čtyrkantonského jezera dne 26. dubna 1916 za to poděkoval. Že dnes ve všech zemích váleční zajatci těší se nedělnímu klidu, jest zásluhou sv. Otce. Jeho zásluhou jest také, že vláda německé říše povolila 800 válečných zajatců stavu duchovního návrat do jejich vlasti, ačkoliv Francie jen 17 německým kněžím svobodu vrátiti musela. V zajetí bylo s francouzskými duchovními, kteří, jak známo, jsou nuceni sloužiti se zbraní v ruce a jako tací také do zajetí se dostali, nakládáno tak, jako jinak jen s důstojníky se nakládá.

Čeho sv. Otec na poli diplomatickém u jednotlivých hlav státu pro mír podnikl — zvláště jeho nadpřirozené zásluhy o mír tím, že všecky biskupy a kněze a katolíky ku stálé modlitbě za mír v duchu kajícnosti povzbuzuje, a je ku zmírnění neblahého osudu raněných, zajatých a uprchlých pobádá, nelze čísly vůbec vypočísti. Do Vatikánu dochází denně mnoho děkovných dopisů za papežské sprostředkování, ale i tolik dopisů prosebných o novou intervenci. Benedikt XV. jest nyní největším dobrodincem lidstva a proto právem se zove společným otcem všech národů.

Důstojné duchovenstvo nechť spojí všechna válečná strádání, všechny námahy a práce du-

chovní správy, všechny své modlitby s úmyslem oběti sv. Otce, a nechť i věřící lid k tomu pobádá. Totéž nechť činí profesoři a katecheti, pokud se týče jim svěřené mládeže. Modlitby nevinných dětských duší mají zvlášť sloužiti mírovým snahám sv. Otce.

Po každé mši sv.. po každém kázání, při odpoledních pobožnostech budiž s věřícími aspoň jeden »Otče náš« a »Zdrávas« obětován na tento úmysl sv. Otce. K modlitbě té budiž vyzváno slovy: »Modleme se, by Bůh námahám sv. Otce o mír dopřáti ráčil výsledku.«

V Litoměřicích, dne 19. srpna 1917.

† Josef, biskup.

Jak pracují katoličtí poslanci, spolky a sdružení pro mír:

Řeč poslance dra Stojana

proslovená na schůzi říšské rady dne 27. června 1917.

Česky: Slavná říšská rado! Vše touží po míru a očekává od nás, že přineseme domů kýžený mír. To by bylo nejvzácnějším darem pro voliče. Dejž Pán Bůh, aby se tak stalo, a my mohli oblažiti rodáky své.

Pokračuje pěmecky: Parlamentární sdružení kněží-poslanců předkládá říšské radě pilný mírový návrh, který dle nového řádu zaměňuje v pilný dotaz. Přihlásil jsem se, že chci jej

krátce odůvodniti. Chtěl jsem hodně daleko zaběhnouti, jakž to učinili řečníci přede mnou, a nechtěl jsem potlačiti stížnost a žalobu, že říšská rada tak dlouho nebyla svolána za času tak důležitého a tak závažného, a že nám nebylo možno hlasu svého pozvednouti. Byli jsme k mlčení — nechci ostřejšího slova užíti — po dlouhý čas přinuceni. Že ale mám odůvodňovati mírový návrh, nemohu a nechci se pouštěti do vzpomínek na různá zla, nýbrž pronésti mírumilovná slova.

Alea jacta sunt, konečně vyhráno, věc rozhodnuta, říšská rada svolána, a nám možno se ozvati. I pozvedáme hodně hlasitě hlasu svého a

žádáme mír čestný,

tak toužebně očekávaný, bychom mohli zase těšiti se z míru a radovati se z jeho účinku, bychom mohli se věnovati úplně a nerozdílně opravám sociálním v ohledu každému tak potřebným. Chceme mír, bychom své síly a své vědomosti mohli věnovati tomu, co člověčenstvo zušlechťuje a je oblažuje. Inter arma silent musae (ve válce mlčí vědy). Netoliko vědy se odmlčely, ale vše, vše skorem leží a vše poškozeno dlouhou — dlouhou válkou.

Členové sdružení kněžského jsou zástupci křesťanského náboženství, náboženství to míru a lásky. Naší snahou bylo a jest, by

záměry mírové sv. Otce Benedikta XV. uskutečněny byly. Sv. Otec tak často a tak důtklivě vyzýval národy k míru a to v čase, kdy na celičkém světě nikdo ani vysloviti se neodvážil slovíčko »mír«. Chceme, aby šlechetná snaha mírová Jeho Veličenstva se stala skutkem, a aby všeobecné tužbě všech národů vyhověno bylo. Kamkoliv se obrátíme, všady a všady ozývá se prosebná touha a prosba po míru. Plebiscit čili veřejné hlasování by nás o pravdě té přesvědčilo. Proti by toliko hlasovali jen ti, jimž vlastní prospěch nad všeobecné dobro a již přes mrtvoly dovedou kráčeti, jen aby ukojili svou ctižádost.

My členové parlamentárního sdružení kněžského žijeme uprostřed lidu, na němž všeliká břemena spočívají, žijeme s lidem, s nímž žal i radost sdílíme. Jako znatelé poměrů nemůžeme přeslechnouti volání po míru nám svěřených.

A my jsme též oprávněni dovolávati se pokoje a míru. Opravňuje nás k tomu obětavost, o níž podáno tolik důkazů. V pravdě neobyčejné vlastenectví projevováno! Když matky se šesti až deseti malými dětmi vše musí obstarávati, co zatím muži, otcové, bratři v boji jsou, vše to konají a činí bez reptání, důvěřujíce v prozřetelnost boží; není to vlastenectví, které se musí uznati a jemuž se dlužno obdivovati? To jsou praví hrdinové!

Máme právo dovolávati se míru

pro veliké oběti na krvi, penězích a potravinách, při čemž od úst musí odtrhovati a se velmi — velmi uskrovňovati. Veliké a nesčetné oběti na životech lidských opravňují nás používati práva svého a dovolávati se svého míru. Tohoto zaručeného práva používati chceme ku prospěchu vlasti.

Nikdo nemysliž a neodvažuj se pochybovati o další naší obětavosti, než sunt certi denique fines. Krátce a dobře řečeno, jsou jisté hranice.

Slovo »vraždění lidu«,

jež tak zhusta se nyní ozývá, stalo se okřídleným slovem a více vypovídá a napovídá, než celé svazky knih. Toto vraždění nemůžeme a nesmíme podporovari, nýbrž jemu všemi jen možnými prostředky zabraňovati. Či musí se vše jen krví a mečem rozhodovati? A to ještě v době, ve které jsme měli za to, že osvěta nás oblaží, kde však hrůza a zkáza měrou netušenou a způsobem nevídaným se rozšiřuje, kde barbarství — ba není pro to ani slova vhodného — nenajde sobě rovného v celých světových dějinách. Všeliká hrůza a boje dřevních dob jsou proti tomu, co se nyní děje, dětskou hračkou. Jest to pohana a příhana na naši osvětu.

Mimo krev a meč jsou ještě jiné prostředky na urovnání hádek a svárů, na dopomožení

právu k platnosti. Na prvém místě jest opravdové plnění náboženství, jež svou vnitřní silou vše dovede provésti a uskutečniti. Ve jménu lidskosti — nechci na vznešenější pohnutky ani poukazovati —

prosíme a zapřísaháme vládu,

aby vše vynaložila, by čestný mír co nejspíše byl uzavřen. Říkává se, že vláda aspoň o krok napřed býti má. Budiž v tomto ohledu nejen o krok, ale hned o několik kroků napřed. Nepočetné a nevýslovné jsou následky vojny, které napraveny býti mají, jak již o tom v trůnní řeči zmíněno. Se sepiatýma rukama prosíme o mír všechny, kdož o míru a vojně rozhodují, kdož, bych s Římanem mluvil, v záhybech togy své mír a vojnu zahalují a nosí. Kéž nepřeslechnou nářek matek a dětí ve vyhladující válce té, o jejichž životě a budoucnosti se jedná! Uznáváme obtíže, jež se míru v cestu staví, vědouce, že i nejpobožnější v míru žíti nemůže, když zlému sousedovi se to nelíbí. Nicméně nesmíme malomyslněti, nýbrž vše nasaditi, aby člověčenstvo zachráněno bylo a jemu k pravému pokoji a ne ozbrojenému pokoji, kde pokoj ve zbroji se prochází.

Při tom chceme všemu zabraňovati, co by i tu nejmenší příčinu zavdalo ke svárům,

Chceme vyhledávati, co nás spojuje a sjednocuje,

a všeho se vystříhati, co nás rozdvojuje. Všichni národové rakouští ve šlechetném zápolení oběti převeliké a přemnohé přinášeli. Budiž jim popřáno, čeho k vývinu svému potřebují. Potřeby státní v jedno spadají s potřebami národů. Celek — celé mocnářství sesíliž, části podporujtež a utvrzujtež toto sesílení. Mnohé heslo v poslední době doznalo a došlo změny — kéž dojde pozměny i pořekadlo a heslo: Si vis pacem, para bellum — chceš-li míti mír, připravuj se k válce. Připravuj mír, nechceš-li míti válku. Para pacem, si non vis bellum.

Kéž kníže pokoje, jenž ovládá historický pragmatismus, byť bychom nevím jak se tomu protivili, k němuž tak horoucně na přemnohých poutních místech, na Velehradě, Sv. Hostýně, v Mariacelli atd., se modlíváme, a k němuž tyto dny rakouský episkopát zvláštní pobožnost zařídil, popřeje pokoje vlasti naší, pokoje zbědované Evropě a celému světu!

Opakuji, že lidské spolupůsobení nesmí scházeti. I prosím proto slavnou sněmovnu, věda, že jen šlechetné a dobré konati chce, by schválila mírový dotaz. Para pacem, si non vis bellum. Připravuj mír, nechceš-li vojny míti. Dejž Bůh, by brzy se uskutečnilo: »Ať ozařuje milé boží slunko šťastné Rakousko!« (Všestranná pochvala; řečníkovi se se všech stran blahopřeje.)

Posl. dr. Hruban začíná mluviti česky. Německy pak prohlašuje na odůvodnění svého dotazu, že zástupcové české katolicko-národní a křesťansko-sociální strany považují za svou nejsvětější povinnost svého svědomí, aby nejen jako poslanci, nýbrž také jako katolíkové učinili vše, co by bylo způsobilé podporovati opětné sblížení národů. (Blučný souhlas.) Aby otevřeli dráhu sblížení, sešli se katoličtí členové parlamentů na

mezinárodní konferenci v Curychu

v únoru t. r. a odpovídá jejich stanovisku na této konferenci a jejich nejvnitřnějšímu, nejhlubšímu přesvědčení, jestliže v poslanecké sněmovně podali dotaz o míru. Chceme míti nejplnější jistotu a jasno o tom, že vláda skutečně vynakládá vše, aby podporovala mír a přispěla k jeho dosažení. Jakožto skuteční zástupci nejširších vrstev národa máme také právo se toho dozvěděti. Posléze odpovídá to, čeho chceme, také vznešeným intencím našeho mladistvého mocnáře, jež v trůnní řeči rovněž došly výrazu, a odpovídá to nejvřelejším přáním národa. Nechť vláda poslechne hlasů lidu, aby nebylo příliš pozdě. (Živá pochvala a potlesk.)

Poslanecká sněmovna. Vídeň 15. června 1917. Posl. Hruban počíná mluviti česky. Pokračuje německy, projevuje zadostiučinění, že byl parlament svolán po více než tříleté přestávce. Proto jsme vděčni především Jeho Veličenstvu,

našemu císaři a králi, Jenž nás, zástupce národa, povolal ke spoluúčinnosti a tak podal celému světu důkaz, jak vážně Mu jde o ústavní povinnost. S nejhlubším uspokojením slyšeli jsme v trůnní řeči slavnostní slib našeho mocnáře, že bude vykonávati svá panovnická práva ve smyslu a duchu opravdu konstitučním. Nejen náš národ, nýbrž všechny národní kmeny, lid rakouský vůbec, očekává nejsilnější a nejdůraznější podporování myšlenky mírové. Podáním návrhu jsme již projevili tuto žhavou touhu našeho národa po brzkém čestném a trvalém míru. Při tom musíme však nejvděčněji uznati, že náš mocnář s celým mladistvým nadšením a veden nejšlechetnějšími city, neúnavně hledá prostředky a cesty, jež by byly schopné vésti k spravedlivému čestnému trvalému míru. (Souhlas a pochvala.) Není podnětem k tomu slabost, neboť strategické úspěchy naší udatné armády, k nimž také synové našeho českého národa hojně, čestně a svědomitě přispěli svou krví, zvláště nyní před krátkou dobou na jižním italském bojišti, mluví o netušené síle; naopak je to duch pravé lidskosti a křesťanské lásky, jenž po nás žádá, abychom jako zástupci národa hledali cestu, abychom ukončili nejhroznější, vší kultuře se vysmívající krveprolévání. Stavíme se tudíž dle výzvy vznešené vrchní hlavy naší katolické církve, neúnavného, horlivého zástupce míru, papeže Benedikta XV. se všemi silami, jež máme po ruce, do služby této nejlepší a nejsvětější idee

lidskosti. Chceme též zanechati všeho, co by bylo způsobilé podporovati nesmířitelnost nepřátelských států.

Projevy katolicko-politické Jednoty pro království České,

usnesené ve výborové schůzi dne 9. září 1917.

Katolicko-politická Jednota pro království České vítá mírový návrh svatého Otce.

I.

Již čtvrtým rokem vede se krutá válka. způsobem, jemuž v dějinách lidstva není rovno, Národové ničí se navzájem: ničí se zároveň všeco upomíná na staletou civilisaci a kulturní vývoj národů.

V takovéto době těžkých zkoušek a sociálních útrap promluvil sv. Otec Benedikt XV., nabádaje státní vrchní hlavy válčících národů k zjednání touženého míru, »aby již konečně přestal strašlivý boj, který se stále jeví více jako bezúčelná krvavá lázeň, a to tím spíše, ježto čest zbraní všech stran je neporušena«.

Výbor Katolicko-politické Jednoty pro království České radostně vítá nový mírový projev

sv. Otce s vroucím přáním, aby všude tam, kam byl zaslán, došel vlídného a úspěšného přijetí.

II.

Sv. Otec Benedikt XV. v mírovém projevu prohlašuje, že vytýčil si trojí cíl: a) vůči všem válčícím zachovati nestrannost, b) ustavičně se snažiti prokazovat všem největší míru dobra, a to bez ohledu na osobu, bez rozdílu národnosti nebo náboženství, c) neopomíjeti ničeho, co by mohlo přispěti k tomu, aby urychlen byl konec bídy tím, že se pokouší vésti národy a jejich vrchní hlavy k umírněnějším rozhodnutím, ke klidným úvahám o míru spravedlivém a trvalém.

Svatý Otec mluví v mírovém projevu o národech válkou těžce stížených. Ze zlovolné kritiky poslance dra Karla Viškovského v Táboře o mírovém projevu sv. Otce vysvítá, jakoby dotyčný poslanec činil předhůzku, že sv. Otec stranicky o českém národě se nezmínil, ač všem dobře známo jest, že, díky Bohu, Čechy válečnými útrapami a následky války postiženy nebyly.

Výbor Katolicko-politické Jednoty pro království České odsuzuje takovéto zbytečné a stranické vyhledávání útoků proti sv. Otci, ježto mírový projev vyprýštil z nejčitšího úmyslu jak po stránce náboženské, tak i čistě lidské pro dobro národů.

Projev Tiskového družstva pod ochranou sv. Jana Nepom. v Hradci Králové, ve výborové schůzi dne 18. září 1917 učiněný:

1. S upřímnou radostí vítáme opětované snahy sv. Otce Benedikta XV., doporučujícího vrchním hlavám válčících států složení zbraně a uzavření brzkého míru. Pozdravujeme poslední mírový projev sv. Otce tím radostněji, protože navrhované odzbrojení a založení mezinárodního smírčího soudu poskytuje záruku trvalého míru a pokojného soužití všech národů na světovém dějišti.

Srdce naše naplněno jest vděčnými pocity k náměstku Kristovu za neunavné kroky uprostřed zuřícího zápasu k tomu cíli, aby umožněn byl návrat četným invalidům, ulehčeny byly útrapy nemocných a zraněných bojovníků vyjednaným pohostinstvím v neutrálních zemích a zachráněn byl život mnohým odsouzencům k smrti. Vysíláme vroucí prosby k nebes Pánu, aby žehnal a zdárným výsledkem korunoval ušlechtilé a v pravdě křesťanské snahy mírového papeže.

2. Činíce projev v zájmu lidskosti ve prospěch světového míru, toužíme snažně po blaženém míru v milované své vlasti a spatřujeme záruku želaného domácího míru ve splnění požadavků českého poselstva na říšské radě tlumočených, jimiž se domáháme svéprávnosti če-

ského národa v rámci rakouské říše pod žezlem panovnického rodu Habsburského. A protože dle zkušenosti, čerpané z dějinného vývoje českého národa, můžeme a smíme spoléhati a doufati jenom na vlastní sílu a nezdolnost národní existence, žádáme od poselstva českého, aby positivní politikou domáhalo se uskutečnění vyslovených cílů a v loyálním srozumění s nejjasnějším vladařem říše rakouské pracovalo o vybudování základů pro autonomii národní, diktovanou historickým a přirozeným právem.

3. V tuhém tomto zápase o národní práva zapřisaháme všecky české lidi dobré vůle a čestného charakteru, aby svorně stáli v nerozborném šiku po boku povolaného poselstva českého a všemi silami bránili rozkolu, rozsévanému v národě lidmi nesvědomitými, kteří ani v době nejhorší persekuce nic nezapomněli a ničemu se nepřiučili.

4. Horujíce pro ideální statky lidskosti a svého národa, nemůžeme bez povšimnutí nechati děsivou hmotnou tíseň, která veškerým vrstvám obyvatelstva působí ohromné obtíže v opatření životních potřeb a uvrhuje celé rodiny chudších vrstev v zoufalství a v pozvolnou smrt hladem. Protože tuto všeobecnou nouzi zaviňuje v přední řadě ziskuchtivost hrabivých lidí, vyslovujeme hluboké opovržení nesvědomitým lichvářům, kteří nedbajíce ni trestu Božího ni kleteb hladovících ubožáků, hoví jen svým nezřízeným chtíčům po mrzkém mamonu. Vyzýváme vlivné

činitele, aby se vší energií kladli meze zřejmému lupu na bezbranném obyvatelstvu a stavěli hráze proti záplavě korupce a demoralisace v celých společenských vrstvách. Je jisto, že lidu zdemoralisovanému a všech ohledů na lidskou solidaritu zbavenému neprospěla by ni sebe širší autonomie, ni sebe volnější zákon, protože dle starého dějepisce Tacita »Leges sine moribus vanae«. Úcta před zákonem vládne jenom v lidu mravně vyspělém.

5. Jsme živě přesvědčeni, že jen tehda, když pojem lidské společnosti a společné vlasti bude posvěcen vírou v Boha, jakožto původce světa i společnosti, může jednotlivec pociťovati mravní zodpovědnost k Bohu, sobě a bližnímu. Proto odsuzujeme bezúzdné řádění travičů veřejného mínění, kteří podrývajíce náboženské přesvědčení a mravnostní ideály lidskými smýšlenkami, podlamují nezbytné základy silných karakterů národních a zbavují český národ již předem každé naděje na splnění vytčených národních ideálů.

Za tiskové družstvo pod ochranou sv. Jana Nepom. v Hradci Králové:

Dr. Fr. Šulc, předseda.

K projevu tomu se připojily svazy a sdružení v diecési Královéhradecké:

Diecésní ústředí katolických spolků diecése Královéhradecké, Dr. Fr. Reyl, předseda. — Ústředí Všeodbor. Sdružení pro král. České se

sídlem v Hradci Králové, Jiří Sahula, I. místopředseda. — Zemský svaz »Orla« pro král. České se sídlem v Hradci Králové, Karel Keppl, starosta. — Politický Křesť. Demokratický klub pro polit. okres Královéhradecký, Dr. Gustav Domabyl, předseda. — Redakce »Obnovy«, redakce »Štítu«, redakce »Čas. Úvah«, redakce »Práce«.

Zástupcové českých katolických spolků kulturních, shromáždění dne 26. srpna 1917 v Olomouci, prohlašují:

1. Pozdravujeme s největší radostí třetí mírový krok sv. Otce, papeže míru, Benedikta XV., který hned na počátku svého pontifikátu prohlásil, že ničeho neopomene, co jest v jeho moci, aby urychlil konec nynějšího neštěstí, a který otevřel nové dráhy lidskosti za války, umožniv návrat tisícům invalidů, zjednav nemocným a zraněným pohostinství v neutrálních zemích a ulehčiv osud zajatců, a jenž, nelekaje se obtíží, neúnavně stoupá po strmé stezce záští a nepřátelství mezi národy k posvátné hoře pokoje na zemi. Se vším katolickým lidem českým sledujeme těžký a smělý podnik jeho sprostředkovat světový mír s nejtoužebnějším přáním po plném jeho zdaru.

2. Proniknuti jsouce úctou k velkému náměstku Knížete pokoje vyslovujeme plný souhlas s velkým cílem Jeho Svatosti, aby přiměřeným odzbrojením a vybudováním mezinárodního soudu zjednán byl podklad pro obnovení

společenství mezi národy a zabráněno bylo dalším válkám, které čím dále tím více klesají v nadsmyslné vraždění. Stavíme se cele na půdu prvého mírového projevu Benedikta XV. ze dne 28. července 1915 a pohnutých jeho slov: »Rovnováha světa, pokrok, bezpečí a pokoj národů spočívá mnohem více na blahovůli a úctě k důstojnosti jiných, než na počtu zbraní a strašlivých pevnostech.«

3. Katolický lid český od počátku války řídil se slovy evangelia a dával, co jest císařovo, císaři, věrně plně povinnosti ke státu, jakož i což jest božího Bohu, neustávaje v modlibách o mír a království boží na zemi ve chrámech a zvláště ve svých národních svatyních, jsa vždy nakloněn křesťanské myšlence pokoje. Nechť nyní vyjde z chrámů a veřejnými projevy ve všech kulturních spolcích a organisacích katolických postaví se za Otce křesťanstva, s nímž stejně vroucně touží po míru i náš císař a král Karel I.

4. Poněvadž spravedlivý mír prospěje všemu lidstvu, bude i dobro našeho národa, jenž hlásá právo a spravedlnost pro všecky a který také pro sebe nedomáhá se ničeho, než což jeho jest. Nechť český lid katolický, volaje po míru, žádá důrazně i naše národní práva, která povolaná representace národa shrnula ve slova: svéprávný český národ v rámci rakouské říše a pod žezlem habsburským.

5. Stavíme se v národě po bok onoho směru, který volá po svornosti celého národa v boji za lepší budoucnost, po vzájemné loyalitě a úctě k jinému přesvědčení, neboť také naše národní otázka nejlépe dospěje ke šťastnému rozřešení na cestě rozumné rozhodnosti a smířlivosti, která jest si vědoma všech posledních důsledků.

Společnost sv. Cyrilla a Metoděje skupina Olomouc:

Liga kněží arcidiecése olomoucké: dr. Fr. Ehrmann, předseda. Matice cyrillometodějská v Olomouci: dr. Rich. Špaček, předseda. Ústřední výbor Apoštolátu sv. Cyrilla a Metoděje. Velehradská akademie. Tiskový spolek Cyrillometodějský: Dr. A. C. Stojan. Spolek českých katolických profesorů: dr. Jos. Kratochvíl. Spolek českých katolických učitelů: Jiří Mezírka, předseda. Jednota českých katolických učitelek: M. Šebíková, předsedkyně. Spolek katechetů arcidiecése olomúcké: dr. M. Kubíček, předseda. Spolek katolických československých žurnalistů: Fr. Světlík, předseda. Družina literární a uměl.: Adam Chlumecký, předseda. Za revui »Evu«: Ladislav Zamykal. Za revui »Archu«: Karel Dostál-Lutinov.

Mírový projev »Jednoty katol. duchovních diecese brněnské«.

Vyskytují se hlasy, že prý církev, kněžstvo málo se stará a snaží o zjednání míru.

I podáváme tuto mírový projev kněží diecése brněnské, jenž zajisté tlumočí city a tužby našeho veškerého kněžstva.

Vědom si vznešené povinnosti hlasatele míru a lásky, neustával otec křesťanstva Benedikt XV. volati, napomínati a prositi válčící národy, aby odložíce hněv všem tak záhubný, nastoupily cestu k míru. Hlas jeho zněl, kdy všichni ještě zaraženi a drceni tíhou nových poměrů, neodvažovali se nebo nesměli se odvážiti pronésti slova pokoje. Hlas jeho byl hlasem volajícího na poušti. Neměl toužebného výsledku. Ale budil hlubokou ozvěnu a vléval balsám do srdcí trpících, křísil živé, a vroucí přání, aby krvavý konflikt byl urovnán co nejrychleji. Vojíni útrapami pochodů znaveni, krvácejícími z mnohých ran, matky a manželky hořkými slzami plačící synů svých a manželů, siroty marně se ohlížející po otci svém a živiteli, obyvatelé prchající z hořících měst a bortících se domů — ti všichni pili zvuk jeho slov žíznivě celým svým srdcem.

Nad rozbouřeným mořem světovým, vzdutým vlnami nenávisti nepochopitelné a bezpředmětné, bičovaným vichrem národní pýchy a sobeckých aspirací, jediná čněla výspa skály Petrovy jako vykřičník národům, jako dlaň vztažená k nebi. Zatím co svět sténal v okovech války, hlas Benedikta XV. připravil cestu k míru.

V jeho intencích sešli se zástupcové katol. parlamentárníků v Curychu, aby se poradili a domluvili o prostředcích vedoucích k míru.

Sotva nastoupil na trůn Jeho Veličenstvo císař a král náš Karel, první z panovníků a vůdců národů pronesl nejen přání po obnovení pokoje, ale i slib: »Chci činiti vše, aby hrůzy a oběti války byly co nejdříve zažehnány, aby těžce pohřešovaná požehnání míru byla mým národům opět získána.« A hned také šlechetně nabídl protivníkům ruku k smíření. Lidu vrátil ústavou zaručená práva a otevřel zavřené síně parlamentu.

S radostí uvítali jsme hned z prvních schůzí říšské rady zprávu o mírových projevech poslanců: Daszynského za stranu sociálně demokratickou, dra Stojana za kněžské parlamentní sdružení a dra Hrubana za katol. stranu národní. Jsme vděčni kněžskému sdružení poslanců, že se postavili v upřímné vůli po bok snahám sv. Otce a Jeho Veličenstva a vyjádřili před celou říší vroucí přání všeho kněžstva po želaném míru.

Řadíme se s hrdostí ke své hlavě a svému otci Benediktu XV., netoužíce po ničem jiném, než cele své služby v upřímné součinnosti se všemi lidmi dobré vůle věnovati obnovení míru a pokoje.

Pozdravujeme mírumilovné snahy sv. Otce Benedikta XV., Jeho Veličenstva císaře a krále Karla, pozdravujeme mírumilovné snahy všech bez rozdílu, připojujeme se k mírovým projevům v parlamentě nedávno pronesným a žádáme získati jen možnosti s katolíky celého světa pod

vůdcovstvím Benedikta XV. se svými biskupy pracovati všemi poctivými prostředky ku rychlému ukončení hrozného zápasu národů a hledati takové prostředky a podporovati takové instituce, které by válku, krvavou skvrnu na bílém rouchu národů křesťanských, odstranily navždy, pamětlivi jsouce slov Spasitelových: »Všichni bratři jste« a »jeden jest zajisté Otec váš, jenž jest v nebesích«.

Kéž všichni katolíci celého světa společně všemi poctivými prostředky ve všech zemích a ve všech národech vší silou se přičiní vrátiti světu ztracený mír. Spojené snaze všech požehná Bůh, neboť pak splněn bude záměr Boží, tak patrný z událostí posledních let, smířiti všechno, co bylo rozvaděno.

Těmito důvody vedena »Jednota katol. duchovních diecése brněnské« usnesla se ve svém výborovém sezení 19. července 1917 na sklonku třetího roku nynější světové války na tomto projevu:

»Kněžstvo, jsouc pamětlivo svého poslání jako služebnictvo Knížete pokoje, připojuje se k ideálním mírovým snahám papeže Benedikta XV., jakož i císaře a krále Karla I., a vítá mírový projev parlamentárního sdružení kněžského s vroucím přáním a modlitbou, aby šlechetné snahy

mírové korunovány byly v brzku zdarem.«

Doslov.

Papež Benedikt XV., otec míru, hlasatel míru, bude zapsán v listech historie tak, jako se zapsal v srdce všech křesťanů vůbec, ba v srdce i těch, kdo nenáležejí k církvi římsko-katolické.

On první promluvil pro mír. Z Vatikánu neslo se otecské jeho slovo po celém světě, šlo od srdce a mělo v srdce všech vniknouti, aby se ozvalo touhou a uskutečněním míru.

On v době tak těžké tímto činem jasně řekl, že náboženství není a nemůže býti věcí soukromou, ale že má a musí býti jím proniknuto srdce i veřejné činy, aby přivedlo kýžený pokoj všech a se všemi.

Papež Benedikt obrátiv se k celému světu, k panovníkům i národům, jasně ukázal na ono pouto ne obtížné, ale příjemné a působivé, jež má pojiti všechny vůdčí síly i poddané, a tím pojítkem jest náboženství, ne ale jako věc a záležitost soukromá, nýbrž jako věc veřejná. Náboženské, t. j. Kristovy zásady, mají býti ne pouze zásadami schovanými v soukromí, ale mají zníti celým životem soukromým i veřejným, tedy i státním.

Tím ovšem padá dosud hlásané a šířené heslo: náboženství nepatří do politiky«, neboť politika jako věc veřejná má a musí míti základem zákony, jež Kristus dal a které stejně vížou všechny lidi i všechny národy bez rozdílu národnostního příslušenství a moci.

Náboženství patří do politiky všech lidí i států, neboť náboženství jediné upravuje poměr člověka k člověku, národa k národu, říše k říši na základě nezměnitelném, na základě učení Toho, který byl a bude vždy zákonodárcem nejlepším.

Ježíš Kristus zákon a své přikázání přinesl jako Kníže pokoje, papež, jako jeho zástupce zde na zemi, musel a také připomenul lidstvu tento zákon jedině k pokoji vedoucí.

Veliký význam papežství pěkně označil časopis »Čech« ve článku, jejž uvádíme:

Papež a světová válka.

Objevují se znamení a dějí zázraky. A jedním z největších jest článek v orgánu vysokých finančních kruhů »Plutus«, vydávaném Jiřím Bernhardem (Plutus Verlag-Berlín W 62 — 13. sešit ze dne 31. března 1915), o úloze papežství v tomto ukrutném a urputném světovém zápasu, jehož jsme svědky.

Po úvodu o bývalé politické moci a panství papežů píše »Plutus«:

. . . A přes to zaujímá tento kněz po několika jen měsících své vlády, jejíž počátek spadá do doby nejukrutnější války, jakou kdy lidstvo zažilo, takové vynikající politické postavení, jaké nebylo již od století údělem žádnému jeho předchůdci. Ani Lvu XIII. — přes to, že Bismark sám vyslovil mu nejvyšší uznání, když dal v jeho ruce rozhodnouti ve sporu mezi Německem a Španělskem o Karolinách; neboť co jest takové rozhodování proti světové rozhodčí a sprostředkující úloze, k níž beze sporu povolán jest Benedikt XV.

Kdyby Prozřetelnost Boží chtěla, aby Pius X. setrval ještě dále na zemi jako náměstek Kristův a hlava katolické církve, zajisté že by se tento hluboce nábožný muž modlil za mír — ale neméně nábožný Benedikt XV. nezůstal jen při modlitbě, on zasazuje se a jedná také o mír, nejpředněji o zmírnění boje. Jedná, vyjednává — a to právě zjednává mu politickou významnou moc; ovšem ne jako politika, ale jako kněze.

A hlas tohoto kněze, hlas prosící, neumlčelo ani hřmění děl, a svět, nejen katolický, nejen křesťanský, slyší ho s podivem a s pohnutím a jest ho poslušen, ochotněji poslušen než not a řečí řídících státníků velmocí.

Papež, který nejednal politicky, stal se pojednou politickou potencí prvního řádu.

Objevují se znamení a dělají zázraky — jak jsme podotkli hned na počátku této stati: dějí se v naší skeptické době, v té, o níž ještě nedávno bylo prohlašováno, že navždy jest neschopna metafysického myšlení.

Ještě jeden muž mohl podobně jako Benedikt XV. v dnešní době se uplatniti; i na něho mohl svět pohlížeti vděčnými zraky, jako pohlíží dnes k Vatikánu. Tento jiný opustil však všechny vyšší idee a řídí své jednání nejobyčejnějšími materialistickými instinkty. Míním presidenta Wilsona. Bude ještě příležitost promluviti o jednání Spojených Států a mužů, jež řídí dnes jejich politiku, a přestávám proto jen na této zmínce, neboť jest bolestno říci — leč musí to býti řečeno — že president největší a nejsvobodnější republiky na světě úplně zklamal v osudné hodině, kdy mohl světu ukázati, chce-li svého postavení v této válce využíti způsobem nejdůstojnějším a nejkrásnějším, či chce-li jednati jako vypočítavý obchodník. On i jeho ministři rozhodli se s lehkým srdcem pro tuto poslední úlohu a klesli proto v očích lidstva tak hluboko, jak vysoko stoupl Benedikt XV.

Papež nejen že nařídil modlitby za mír, nýbrž pracuje také neúnavně a ustavičně pro mír, pro smíření a uklidnění. Když před Vánocemi vyslovil prosbu, aby dny, kdy lidstvu bylo hlásáno radostné poselství: »Pokoj na zemi,« nebyly znesvěceny krvavými činy, ozval se

v srdcích bojovníků něžný cit dětinný a zdálo se jim, že slyší povědomé hlasy vánočních zvonů svých domovů. V duších jejich zazněla dojemnou ozvěnou jednoduchá, leč vznešená slova evangelia sv. Matěje o narození Syna Božího. Prosba papežova vyzněla bezvýsledně, neb byť hlava jiné církve, církve orthodoxní, odepřela její splnění. Prosba byla bezvýsledná, avšak získala Benediktovi sympatie všech, i těch kruhů, které jinak církvi katolické jsou nejen cizí, ale i dle svého světového názoru jí nepřátelské.

Druhý krok papežův osvědčuje již dnes krásné ovoce: míním výměnu těžce nemocných a invalidních zajatců. Dík milionů získal si tento velekněz v bílém rouše. Jeho prosba v době, kdy práva národů denně desetkrát nohama jsou šlapána, zmohl hlas jediného, milostenstvím naplněného kněze.

Mnohem účinnější jest však ještě jednání Benedikta XV. v jiném směru: mír nemůže dáti světu, může však neúnavně a neustále k míru pobádati a poukazovati, může se pokoušeti dnešní vzájemnou urputnou nenávist a zášť národů zmírniti.

A on tento pokus stále a všemi způsoby podniká. Typickým jest v tomto ohledu jeho chování se k Belgii: ujišťuje Belgičany o hlubokém svém žalu nad jejich utrpením, leč vybízí je vážnými slovy, aby každým způsobem byli poddáni své nové vrchnosti. Chce, a v tom

spočívá část jeho síly, býti nad stranami; vrchní hlava církve světové nesmí býti sama stranou.

A až přijde jednou doba — kéž Bůh dá, aby stalo se tak co nejdříve — a šalmaje předzvěstí slavného, spravedlivého míru zaznějí Evropou, tu zajisté hlas Benedikta XV. padne na váhu, a blahodárná jeho činnost způsobem smířlivým a vyrovnávacím bude účinnou při jednání o podmínkách míru. Tento nepolitický papež, který chtěl se uplatniti jen jako velekněz své církve, stal se ve válce potencí politickou, a to jen tím, že uprostřed válečné vřavy zastupuje, hájí a uskutečňuje veliký ideální názor světový.

»Čech«, č. 100. Spectator.

Papež a český stát.

V Táboře promlouval na schůzi agrárních organisací poslanec dr. Viškovský. Mimo jiné zmínil se i o mírové notě papežově a v příčině té mínil: »Poslední návrh papežské stolice jest z velké části jen snůškou a parafrází různých již dříve přednesených mírových návrhů, které dosud však k míru nevedly. Zmiňuji-li se o něm, pak činím to proto, že návrh tento stal se pozoruhodným pro nás Čechy tím, co dovedl zamlčeti. V návrhu papežově mluví se o vytvoření Polska, obnově Belgie, dokonce projevuje péči o Arménsko, ale papež nezná historického

křesťanského národa českého a to jest věc, kterou národ český dovede si zapamatovati.«

Je jistě pozoruhodným zjevem, že se papež Benedikt XV. ve své mírové notě o českém národě nezmiňuje. Stejně ovšem mohlo by pozoruhodným býti shledáno, že nezmiňuje se ani o národě jihoslovanském. Také ne o Ukrajincích, přece rovněž křesťanském národě, o Finech také jakoby nevěděl, ba papež ani národa mučedníků, Irčanů nevzpomněl. Pronesl-li tedy mluvčí agrární strany pohrůžku, to že si český národ zapamatuje, mohli by také všichni ostatní námi zde jmenovaní národové a vůbec všichni, jež papež ve své notě zvlášť nevypočítával — a takových je počet veliký — na papeže zanevříti a opakovati zatrpkle hněvivou pohrůžku táborského mluvčího: To si zapamatujeme!

Ale národové jsou rozumnější než jistého druhu »politikové«. Ti vědí, že papež nemohl ve své mírové notě jmenovati všecky národy, jichž osud s válkou a mírem nějak souvisí. Wilson také vydal mírové poselství, má mezi Čechy krevní příbuzné, byl americkými Čechy výslovně informován, (To konstatuje v jednom z posledních čísel »Bon. Korr.«) a přece se také o českém národě nezmínil.

Papež zmínil se ale o Belgii, Polsku a projevil dokonce péči o Arménsko, jak ty k tomu přišly?

Belgie tvořila až do války samostatný stát a tvoří jej dosud, třeba valná část její Němci

byla obsazena. Může tedy papež právem žádati její úplné vyklizení a to také učinil. Mimo to praví ve své notě: »Bude nutno, aby stejným duchem slušnosti a spravedlnosti bylo prodchnuto zkoumání ostatních territoriálních a politických otázek, zejména těch, které se týkají Armenie a balkánských států a oněch území, která tvořila součástky bývalého království polského . . . « — Také o Polsku mohl papež výslovně se zmíniti — ač stylisace v té příčině je velmi obezřetnou — poněvadž pro jeho samostatnost se vyslovily nejen Rakousko s Německem, ale také Rusko, takže vlastně oprávněnost samostatného Polského státu je uznávána všeobecně. Záležitost Arménska byla již předmětem jednání na posledních kongresech evropských mocností a papeži leží proto zvláště na srdci, ježto dosavadní poměr zavdával co chvíli podnět ku krvavým řežím a bouřím, jimiž Arméni těžce trpěli. Proti řešení otázky té ostatně ani turecký tisk nepronesl námitek, poněvadž turecká vláda hned na počátku války Arménům uspokojivé uspořádání jejich otázky přislíbila.

Když si takto rozumně věc uvážíme, shledáme, že vlastně dr. Viškovský neměl proč papeži nějaké předhůzky a pohrůžky činiti. Je pravda, posluchači na schůzích přece jen rádi to slyší, když se někomu řádně vyčiní. Excellence Prášek vzal si v Lysé na mušku socialisty, za to ale teď musí od nich slyšet a čísti prudké odvety, dr. Viškovský, po stopách jeho

kráčcjíeí a k stejnému cíli toužící, vzal si na mušku papeže. Je to méně riskantní a účinek u posluchačstva bude stejný. Proti státu a armádě se nemůže, proti vládě mohlo by to ,istým aspiracím býti na škodu, proto obrátil se mluvčí proti sv. Otci.

A přece vyslovil dr. Viškovský něco, co zaslouží si veškeré pozornosti. Snad ani nechtě pronesl velikou obžalobu na stranu, k níž náleží, té doby nejsilnější a vedoucí politickou stranu českou, agrární a na Český svaz vůbec.

Dne 30. května prohlášeno bylo české státoprávní prohlášení. Ze srdce vysloveno všem upřímným Čechům a proto také zase ve všech srdcích českých vzbudilo radost a pocit uspokojení. Prohlášení uloženo jest ve sněmovním protokole a otisknuto v českých listech. Stačí to? Vykonali tím zástupcové českého národa zadost své povinnosti? Bude již pouhým prohlášením českého požadavku tento také splněn? Či záleží ještě také na součinnosti někoho jiného, aby se slovo stalo skutkem?

Vizme Poláky. Věc jejich jest ve stadiu mnohem příznivějším, než naše česká, ale jaký rozdíl mezi činností jejich zástupců a zástupců českých. Všude snaží se pro spravedlivou věc zjednati si spojence a pomocníky, podporovatele. Co učinil ale v zájmu uskutečnění postulátu českého Český svaz, co jeho nejsilnější strana, agrárníci, k níž i dr. Viškovský náleží? Uznali pánové ti papeže za hodna, aby mu vhodným

způsobem postulát českého národa tlumočili a o podporu z jeho strany požádali? Z vídeňského parlamentu do papežské nunciatury není tak daleko, dostavila se aspoň tam deputace Českého svazu, vedená agrárním předsedou, a žádala jej, aby Vatikán o požadavku českého národa informoval a o podporu jeho požádal?

Místo této povinnosti, kterou každý slušný člověk uzná za samozřejmou, pronáší dr. Viškovský v Táboře nevraživou pohrůžku vůči papeži, co mu český národ nezapomene. Není to přímo hloupé a beztaktní? A tak mluví jeden z málo intelligentů, jež nejsilnější poslanecký český klub má ve svém středu, co potom chcete od těch ostatních? Ani kněží-poslanci v agrárním klubu nepřišli na to, aby hlava křesťanstva o požadavku českého národa byla uvědoměna a za podporovatele její získána. Tak se politika v historicky vážných chvílích, jakými jsou přítomné, nedělá, aspoň ne těmi, kdož něčeho pro svůj národ chtí získati.

Doufejme, že chyba a nedostatek zde vytknutý bude odčiněn. Očekávejme od poselstva českého, že si uvědomí svou velkou povinnost a požadavek českého národa nejen v novinách prohlásí, ale ve prospěch jeho i pronikavou činnost zahájí. Jen toho nás Bůh chraň, abychom se ve své domýšlivosti domnívali, že celý svět nemá nic pilnějšího na starosti, než aby každé hnutí českého národa sledoval a každé přání, jež mu z očí vyčte, bez jeho požádání a

snad i souhlasu uskutečňoval. Takovou »státnickou« politiku přenechme klidně dru Viškovskému. Jemu stačí, ale národu po vyšší metě toužícímu nikoli.« Čech 1917. č. 245.

Projev družstva Vlast.

Ve výborové schůzi družstva Vlast, konané 1. října, pronesl předseda dp. farář Vlastimil Hálek následující projev: »Předpokládaje plný souhlas slavného výboru družstva Vlast, které věrno svým tradicím, vynikalo vždy věrností a a nejryzejší oddaností k papežské stolici, projevuji jménem družstva Vlast nejhlubší vděčnost sv. Otci Benediktu XV. za všecky snahy pro mír a uklidnění národů celého světa. Naproti tomu litujeme smutného zjevu z minulých dnů, že agrární poslanec, řeholní kanovník dr. Isidor Zahradník dopustil se nespravedlivého úsudku o sv. Otci a učinil ho zodpovědným za negativní stránku. Jakoby p. poslance bolelo, kdyby jej někdo činil zodpovědným z toho, co neproslovil a nevykonal, stejně bolí nás katolíky, věrné syny sv. Otce, že nejšlechetnější a nejideálnější Jeho úmysly docházejí nespravedlivého a nezaslouženého podceňování z úst poslance-řeholníka, jenž, byť náležel ke kterékoliv straně, vždy má zachovati k nejvyšší hlavě církve spravedlnost politickými vlnami ne-

zkalenou. Sunt certi denique fines.« Projev byl jednomyslně schválen a doslovně zaznamenán v protokole.

Posl. Kadlčák promlouvaje o mírovém návrhu papežově prohlašuje: »Příčina toho, že v návrhu nestala se obzvlášť zmínka o českém národě, spočívá dojista v tom, že u zemí české koruny jedná se o země, které nejsou ohroženy nepřátelskou invasí. Čechové mají veškerou příčinu býti papeži vděčnými už jako lidé, neboť zastával se jako první a nejenergičtěji míru.« (Poslanecká sněmovna 27. září 1917.)

Projev sv. Otce o míru a získání Jerusalema křesťanstvu.

Z Lugana, 25. prosince 1917. Svatý Otec přijal včera 24 v Římě přítomných kardinálů, arcibiskupů a biskupů, aby vyslechl jich vánoční blahopřání. Kardinál-děkan Vanutelli přečetl jménem kolegia kardinálů adresu, za niž papež poděkoval. Když papež podotkl, že bohužel po čtvrté je nutno pro válku slaviti vánoční svátky v truchlivé náladě, dovozoval: Kolik duší vidíme dnes toužiti v úzkostech, kolik v temné nejistotě a chvějících se o blízkou budoucnost. My, jako strážce lidského stádce, k jehož pobíjení by jenom špatný pastýř mohl přihlížeti trpělivě, cítíme jako Pavel prudkou bolest, že

naše námahy o opětné smíření národů ukázaly se marnými.

Zvláště nás zarmoutilo, a to ne že nedostalo se nám duševního zadostiučinění, nýbrž vzhledem k odsunu uklidnění národů, že naše výzva k náčelníkům válčících národů vyzněla na prázdno. Z nejautoritativnějších tribun bylo ohlášeno několik hlavních základen pro dohodnutí, jež by mohly přivoditi všeobecné dorozumění. Shrnuli jsme je prostě, abychom pozvali hlavy válčících států, učiniti je předmětem studia jedině s tím úmyslem, aby se rychleji došlo k splnění přání, jež tajno a stísněno leží na dně všech srdcí. Když potom — buď proto, že nebylo uznáno za hodno vyslechnouti, buď že bylo obmyšleno podezříváním a na cti utrháním, musili jsme si přiznati, že je to Signum, cui contradicetur. Nás utěšovala myšlenka, že naše výzva k míru, třeba že nesměřovala k bezprostřednímu účinku, mohla býti přirovnána k zasetému zrnu, z něhož, jak učí Pán, vzroste klas, teprve až teplota země zničí zrno. Jmenovitě nás utěšovalo vědomí práva a povinnosti, jež máme, abychom na světě pokračovali v pokojném a smířlivém poslání Kristově. Neuznávali jsme žádné překážky a žádného nebezpečí, jež by byly mohly nás pohnouti, abychom stali se nevěrnými svému předsevzetí, býti poslušnými povinností a vykonávati právo knížete míru. Nepopíráme však, že vzhledem k snahám

kdysi kvetoucích, k paroxismu vzájemného zničení hnaných národů a v obavě

před blížící se sebevraždou civilní Evropy

tázali jsme se zarmouceni, kdy a jak mohla by býti tato strašlivá truchlohra skončena. V hodině dobré, pane kardinále, přišel váš proslov a souhlasíme s účelností vaší rady, jež vyplývá z úvahy o nynějším konfliktu národů ve světle víry, víry, jež dala vám přesvědčení, že nynější zlo neskončí, dokud se lidé nevrátí k Bohu. Aby však útěcha, kterou rádi odvozujeme ze slov kardinálského kolegia, byla předzvěstí lepších dnů, neomezujeme se na to, uznati důležitost návratu k Bohu, nýbrž chceme urychliti s nejžhavějším přáním v srdci hodinu uzdravujícího návratu současné lidské společnosti ke škole evangelia.

Až slepí dneška prohlédnou

a hluší budou slyšeti, až bude veškeré vybočení zpět srovnáno a každá surovost urovnána, až — jedním slovem — člověk a společnost vrátí se k Bohu, pak a jenom potom bude vše pozemské žádati blaha od Boha a bude ubohým a bolestně zkoušeným oznámena ona dobrá zvěst, mír. Církev opakuje nám tento velký úkol slovy liturgie dnešních dnů. Kéž tedy vrátí se k Pánu, kdo chce, aby mstící pravice Pána se zastavila,

kéž nešťastné lidstvo stane se rozumným a vrátí se k Pánu. Papež mluvil dále

proti nestřídmosti a bezbožnosti

jako příčinách krvavé lázně. Oslavoval pak světlo víry a pravil, že mír, jejž oznámili andělé v Betlémě, nechce nenávisti a pomsty, nechce žádostivosti nebo pobíjení, nýbrž je projevem mírnosti a odpouštění.

Kdežto lidský úpadek, pravil papež, uvrhl Jerusalem pod jho, splnila vůle Boží prastaré přání předků tím, že křesťanské víře opětně daroval svaté prostory a uctívanou půdu, kde tekla krev Vykupitelova. O, Jerusaleme, nebeské město a oblažující vidino míru, pěj Bohu, jehož vznešenou obět jsi viděl, hymnus radosti, díkualásky a promluv také ty při svátcích vánočních. Když v Betlemě zavzněly andělské hlasy míru, byla v Jerusalemě uříznuta symbolická olivová větev a položena k nohám knížete míru se znárodnělým a dětským zvoláním: Hosana synu Davidovu! Kdo nevidí, že události právě se odehravší v Jerusalemě rovněž mluví zvláštní řečí, jež posiluje výzvu, kterou jsme pronesli k národům, aby se totiž vrátili k Bohu? Neboť v Jeru-

salemě bylo žehnáno ne tomu, kdo jménem ozbrojených, nýbrž kdo jménem Pána se přiblížil.

Papež končil poctívajícími slovy kardinálskému kolegiu a přál kardinálům, biskupům a kněžím, jakož i všem, kdož jeho touhu sdílí, aby se svět v brzku vrátil k Bohu, aby Bůh, až spatří svoji spravedlnost uspokojenu, dal zemi opět dar míru.

Dodatek.

Zajatecké vzpomínky.

Něco ze vzpomínek a dopisů vybral Bělečský.

V Italii v A. jsme byli internováni. Vedlo se nám? Těžko říci. Vzpomínky na domov, vzpomínky na vlast, vzpomínky na rodiny, vzpomínky na vše, na vše, co jsme zažili od roku 1915 . . . ty přicházely ve dne, vzpomínky neopustily nás v noci — nikdy. A kdo ví, co jsou vzpomínky, vzpomínky v dálce, v odloučení od těch, kdo jsou nám drazí, ten zná, jak těžký život, jak trpká radost, jak dlouhý měsíc, ba i den, jak všechno jiné než tam, tam doma v tichu, v klidu u svých drahých, u svých prací, ve svém obvyklém životě . . . A přece něco jako hvězda ozářilo tyto dlouhé dny . . .

Bylo to před svátky, když všem zajatcům dodány balíčky, dárky. »Odkud, od koho?« prolétlo myslí . . . v takové chvíli oko široce se

rozevře, srdce prudčeji bije, ruka se chvěje a nejednou i oko zvlhne . . . Dar. Z domova? Z vlasti? Od koho? . . .

»Od svatého Otce, papeže Benedikta z Říma,« nám bylo řečeno. Chvatně rozbalili jsme balíčky. Lahvička vína, kousek masa, nějaké maličkosti . . . dostali všichni, dostali i jinde zajatci bez rozdílu náboženství i národnosti . . . »Od sv. Otce,« projelo mojí myslí, »od papeže«, a srdce zachvělo se zvláštním pocitem nikdy před tím netušené vděčnosti za tuto vzpomínku apoštola křesťanstva, slza vděčnosti spadla na dárek . . . Divné myšlenky šly mojí hlavou. Znal jsem, věděl jsem o papeži, ale nikdy více jsem neuvažoval o jeho úřadě . . . Ze školy zbylo v mé mysli, že jest hlavou křesťanů a nástupce sv. Petra, na ostatní jen matně jsem se pamatoval. V životě slyšel jsem, ba i četl nejednou, jak byl tupen, nevěděl jsem často jasně proč a přec jsem cítil k němu jakýsi chlad v srdci, v tom srdci, jež nyní rázem rozhořelo se láskou k tomu, který mne nezná a přece na mne vzpomíná. Nejen na mne, ale na tisíce jiných. Ne, není zlý, není pravda, co jsem k potupě jeho slýchal a čítal, nikoliv. Ten, kdo ve smutku druhého těší, není zlý, ten, kdo stírá slzu svým soucitem, jest anděl v těle lidském.

A co jej vedlo k tomuto kroku? Nitro moje jako by zvolalo: »Srdce, ano srdce, dobré křesťanské srdce. Srdce porozumí jen srdci« . . .

Na tyto ukázky z dopisů jsem vzpomenul nyní, když i v našem parlamentě dne 15. června 1917 poslanec Mataja vděčně vzpomenul zásluh papeže Benedikta XV. slovy: »Děkujeme ve jménu lidstva papeži za jeho neúnavnou práci mírovou!« Kéž jest zdarem korunována, přejeme si ze srdce všichni a doufáme, že nebude zapomenuto dějinami a v lidských srdcích to, co zástupce Kristův jménem Ježíše pro mír od počátku až podnes činil a činí. Doufáme, že z vděčnosti té vzroste krásný květ povinné naší úcty k nejvyšší hlavě křesťanstva.

»Apoštol míru«, »Ochránce pokoje«, »Otec zajatých«, »Pomocník opuštěných«, to jsou skrovná jména, jež by dovedla cele označiti jeho vznešené, láskou Kristovou roznícené srdce. Odplatou věčnou jistě odmění jej Kníže Pokoje — Kristus; my křesťané-katolíci odvděčíme se srdcem za srdce, srdcem milujícím nástupce sv. Petra a volati budeme radostně: »Benedikta XV., Bože, chraň a zachovej!« (Hlas Lidu č. 84. — 1917.)

Papež Mírotvorce.

(Pošumavský.)

V bouř zmítající světy celé,
jak pevný maják hoříš dále,
svým světlem planeš v dálky jasně
a v přístav míru voláš stále.

Vrak bídné Evropy chceš spasit
svým slovem vřelým, srdce vzdechem,
tři roky marně k srdcím voláš
jež v odpověď zní prázdným echem.

Dál zloba žene v bouře lité
a nechce vidět světla míru,
dál vztekle ryčí v krve záři
vše zničit žádá beze smíru.

Ty neklesáš — Ty voláš znovu . . .
Zda přehluší již slovo Tvoje
ryk pomsty, nízké zloby vášně
a všecky bratrovraždné boje?

Zda slova oteckého srdce
led srdcí rozehřejou jednou,
zda oschnou líce světů celých
a ohně pomsty hrozné zblednou?

Dál volej, velký apoštole,
znak kříže statně třímej výše,
jen v znamení tom kyne spása
i míru nerozborná říše.

Dál volej v přístav kříže jistý,
kde zmlká každé zloby síla,
vždyť na něm Láska Ježíšova
nad pekla zlobou zvítězila.

(Český západ 1917. 31. VIII. č. 9.)

Feuilleton.

(H. L.)

Nemocní zajatci, vojáci i civilisté. V cizině, kde i zdravý touží po domově, po svých. K slunci vzhlédá a hledá, kde asi jeho domov leží, na měsíc v úplňku patří a šeptá mu, aby v dálce pozdravil rodný kraj i chaloupku . . . A což když ještě nemoc přidá se ke všemu strádání . . . Těchto zvláště vzpomenul papež Benedikt XV., vzpomenul jejich strádání, opuštěnosti i bolestí. Prosil, prosil za ně mnoho, klepal u všech vlád . . . až konečně dovoleno bylo, aby mohli býti převezeni do Švýcar, do krásných krajin, kde by našli osvěžení, ošetření a hlavně též možnost sejíti se se známými svými . . . Do 11. května 1916 bylo do Švýcar převezeno 9 tisíc zajatých Francouzů a 3 tisíce Němců. Všichni se osvěžili. Všichni vděčně uznali zásluhu o toto ulehčení. Sám bývalý kancléř německý Bülow navštívil zajatce německé a vida, jak dobře se jim daří pravil: »Vzpomínáte-li na čas, kdy raněni a nemocni žili jste v zajetí, musí srdce vaše plniti se díkem. Díkem Bohu . . . Ale dík váš platiž též vznešenému veleknězi katolické církve, od něhož vyšla šlechetná myšlenka na výměnu těžce raněných a nemocných zajatců a jejich umístění v neutrálním Švýcarsku. Křesťanská láska k trpícímu lidstvu vnukla tento ušlechtilý záměr Jeho Svatosti papeži Benediktu XV., jenž moudře a trpě-

livě připravoval mu půdu a pomáhal jej prováděti. Jsem jist, že mluvím ze srdce vás všech, když Jeho Svatosti za to vzdávám uctivé a vřelé díky.« — Slzu díků, modlitbu a vzpomínku zaslouží za čin tento nejvyšší kněz církve římskokatolické. A jistě nejedno srdce těch, kdo okusili strádání zajetí a ulehčení jeho do smrti láskou bude tlouci k tomu, jenž zástupcem Ježíšovým na zemi, k papeži římskému. Přátelé i nepřátelé, obyvatelé různých zemí a končin evropských ponesou si do svých rodin a domovů vzpomínku na velikého papeže křesťanské lásky a milosrdenství. Liberté.

Papež Benedikt XV.

Rok druhý loďku Petra chráníš
ve hrozném bojů vlnobití,
a v kraje plné běd a zášti,
Tvůj bílý prapor jasně svítí.

Tvůj prapor míru jasně září,
klid nese dušim v hrozné chvíli,
Tvá slova míru jako Otce
zvou rozvaděné k blaha cíli.

Všech dětí vzpomíná Tvá hlava,
jimž schází otců péče bdělá,
za matky utrápené prosí
Tvá duše bolem rozechvělá,

Ty's vzpomněl opuštěných všude,
od Polsky až tam dolů k moři,
všem chtělo Tvoje srdce zlehčit
tu tíhu v hrozném bojů hoři.

Tvé srdce k zajatým se neslo
v kraj cizí setřít slzu strastí,
Tvá prosba zraněných dav z dáli
sem svedla v luhy rodných vlastí.

»Všem všechno« jako Pavel svatý
chceš býti v bojů smutném času,
kéž kraje celé, duše každá
dbá Tvého oteckého hlasu.

Kéž přijde pokoj, za nějž prosíš
a přinese zas radost kolem,
kéž, Otče, veškerému světu
Jsi míru pravým apoštolem!

(Český Západ 1916. Pošumavský.)

Apoštolu míru.

Ke dni 3. září 1917; výročí (4.) zvolení Benedikta XV. papežem.)

V dnech záštím když vše vzplálo
modř moří, země žírný lem,
kdy hrom a blesky palby
slz příval v oči ženou všem,

Ty, Otče, stojíš pevně dál.
Na všecky patříš s láskou
a voláš v přístav míru zem
i její vládce spolu . . .

Jak otec srdcem prosíš,
by zmlkl děl i ohňů řev
a nový míru zavzněl zpěv
nad světem, jejž svou slzou rosíš.

Kéž vzejdou květy z rosy
a míru vůní plní svět,
by k lásce žáru zase vzkvet
a ztupil smrti chladné kosy.

Úst díky, srdcí štěstí
měj, Otče, všeho světa dnes,
že ratolest Jsi v boje vnes',
jež budiž v Pokoj jistou zvěstí.

(Hlas Lidu 1917. Aa.)

Besídka.

Boj dále zuří. Marné prosby, bezvýsledny jsou všecky rady, pokyny a přání papeže Benedikta. Prosí, ale srdce jsou tvrda, slova na ně nepůsobí a papež moci a síly fysické nemá. Nemá miliony vojska, nemá aeroplánů, nemá děl, nemá toho, co by snad mohlo dokončiti krvavou lázeň. Toho všeho nemá, neboť jeho království »není z tohoto světa«, jeť královstvím

Božím na zemi a toto království má jen zbraně ducha. Touto zbraní jest čisté, bezhříšné srdce dbalé a poslušné zákona Božího. — Než srdce lidská ztvrdla. Ztvrdla k tomu, co Božího a dávno hledala to, co světa. Proto pýcha s lakomstvím, závist s hněvem, požívačnost, to vše vládne a útočí dnes na lidstvo v milionech zástupů vojska a vtělilo se v otravný plyn, bomby, šrapnely, hukot děl, vtělilo to vše v krev potokem tekoucí, v nářek umírajících, proklínání trpících ... Sv. Otec neustává, prosí dále ... Aby prosby Jeho byly mocnější, utíká se k malým dětem vyzývaje je k modlitbě a přijetí Těla Páně. Dne 30. července 1916 nevinná srdce volala k Bohu a též ke světu, volala za mír.

Bůh jistě je slyšel, neboť maličkých jest království nebeské, jistě na jejich prosby ulehčil nejedné bolesti a bědám jednotlivce i rodin, než všeobecný mír a pokoj dosud nenadešel... Bůh chce ještě více, Bůh žádá na lidech, chce zvláště na těch, jimž svěřeny osudy národů, dobrou vůli. Ta dosud všude a u všech se neukázala jsouc zatlačována mstou, pýchou, lakomou žádostí a ničena hněvem. Proti vůli lidské Bůh nejedná. On dobro nedá těm, kdo ho nechtějí, ba přímo je zašlapují... Děti, zvláště v Římě, prosily, k sv. Otci byly zavolány a pochváleny, že poslechly přání nejvyšší hlavy katolíků. Děti poslechly sv. Otce, poslechly rády a přinesly své čisté srdíčko v oběť Spasiteli. Kdy poslechnou hlasu pape-

žova rozvadění národové všichni bez výjimky? V tom jest jistota míru, to jest jediný a jistý prostředek kýženého pokoje. Kdy tato dobrá vůle, kterou děti rády ukázaly, naplní srdce všech národů?

»Neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličtí tito, nevejdete do království,« pravil Ježíš ukazuje na děti. Neplatí tato slova Božské pravdy celému světu nynějšímu? Nejsou jistou a bezpečnou cestou k míru? Švihovský.

Momentky.

(Tuhoštský.)

I.

Kolik veřejných schůzí pochválilo činnost papeže Benedikta o mír? Kolikrát slyšeli jsme hymnu papežskou k jeho oslavě? Kolik obrazů jeho ozdobilo příbytky i veřejné místnosti z vděčnosti, že on první vůbec ze všech manifestoval pro mír?

Tak pomyslil jsem čta výňatek neapolského listu »Mattino«, který píše: »Zajisté věřící i nevěřící, všichni musejí vyznati, že pouze on mává pochodní míru s upřímným přáním a pevným předsevzetím, aby ho také dosáhl. Svět musí býti vděčen tomuto knězi v bílém rouše, který provádí svoje dílo s důvěrou ve výsledek.« — A socialistický list »Avanti« (9. února 1916) přisuzuje papeži »prvé místo v konečném vyjednávání o mír pro jeho nestrannost a dosa-

vádní péči mírovou. Pak se ukáže papežství mezi mocnostmi jako daný prostředník, který může přinésti Evropě olivovou ralolest míru.«

Jak dlouho bude svět vděčný? Snad brzo hodí po něm kamenem pomluvy ve svých žurnálech. Tak svět odplácí!

II.

Postavili palác míru v Haagu. Stojí jako němý hlasatel toho, co všichni chtějí, stojí jako nádherný pomník, ale němý, bez života, bez činnosti. Nebo pomníky staví svět jen mrtvým? . . . Znám jiný živý pomník míru. Míru a pokoje již před staletím zbudovaného slovy Kristovými: »Jděte, učte, já s vámi jsem až do skonání světa. Petře, ty jsi skála, na té skále vzdělám církev svou.« Církev katolická se svojí nejvyšší hlavou jest pomníkem, památkou míru pevného, míru a pokoje Kristova. Pomník tento (církev) postaven a upevněn krví Kristovou ne jako haagský dary a sbírkami snad z lichvy a z hříchů prýštícími. Proto dnes nejedna duše vidoucí a srdce cítící obrátily se od paláce haagského k budově církve a k jejímu řediteli, papeži. Tu hledají pevnou základnu pokoje. Gentský list »Bien Public« praví: »Aby však Evropa byla zbavena ozbrojeného míru a stále hrozící války, kteréžto obé stejně jest zhoubným, musí Evropa voliti rozhodčího soudce, a ten jediný, přijetí možný kandidát jest na stolci Pe-

trově.« — A dále volá týž list: »V této době nepřátelství a pomsty vidíme prostředníka, který by byl schopným skutečné ukojení přivoditi a upraviti podmínky čestného a skutečně mír přinášejícího odzbrojení.

Tím zprostředkovatelem jest papež, kterýž svým universálním úřadem jest povýšen nade všechny rozdíly národů a svou nepopíratelnou nezištností vzdálen jest všeho podezření stranictví.«

Podobně krásně vyjádřila se poslanecká sněmovna hollandská v červnu 1916 ústy předsedy svého Corta van Linden, když jednalo se o vyslání diplomatického zástupce Holandska u sv. Stolice. Pravil: »Povaha vyslanectva budiž tím vyznačena, že v papeži jest vynikající internacionalní a politická moc. To jest skutečnost. A není žádné důležitější politické centrum, které by pro mír mohlo provozovati takový mír jako Vatikán.«

III.

Před lety ptal se mne jistý intelligent na výklad modliteb konaných po každé mši sv. hlavně na poslední slova: »vyslyš milosrdně a dobrotivě prosby, které vysíláme za obrácení hříšníků, za svobodu a vyvýšení svaté Matky Církve. Pro Krista Pána našeho.« Přihnala se válka se svými hrůzami, přišly i různé snahy o mír mezi národy. Muž onen

vše sledoval, viděl, že církev katolická, hlavně její hlava papež první neohroženě vystoupil prosbou ke všem státům, aby mírem skončily útrapy. A když nebyl slyšen, neustal, prosil, žádal znovu. Nebál se vlády italské, která omezovala jeho svobodu jako nejvyššího správce katolíků po celém světě. Papež přes obtíže stál a stojí nad stranami, nad říšemi, nad národy a jde přímou cestou spravedlnosti všech a ke všem.

Nedávno pravil onen muž: »Nyní vidím, jak hluboká, důležitá a potřebná jsou slova modlitby »za svobodu a vyvýšení sv. Matky církve«. Nyní poznávám, že svoboda církve jest svobodou pro celý svět křesťanů i nekřesťanů. Přítomná doba mne poučila jasně, že vyvýšení církve, to jest postavení, které jí náleží právem ve světě, jest důležito pro světový pokoj. Také slovu: matka církev dobře rozumím. Přítomnost učí, že církev katolická a její papež opravdu mateřsky se stará o nejpotřebnější, to jest: mír, jehož základem jest jediné láska a to láska Kristova.«

Brožury Tiskové Ligy

Jest nad námi Bůh?

Napsal Filip Jan Konečný. Cena 60 h.

„Časové!“ „Časové!“

Reformator Martin Luther

jakožto záletník!

Víry svatováclavské i myšlenky rakouské vyznavačům i odpůrcům dle historických pramenů vypravuje Dr. Karel Lev Řehák. **Cena 40 hal.**

Či katolík, či lutherán?

Napsal Dr. Karel L. Řehák. — **Cena 16 hal.**

Martinu Lutherovi-šach!

čili odpověd na lutheránské vnadidlo pro katolíky, na depsané: přehled nejdůležitějších rozdílů mezi církví evang. a římsko-katolickou od »Preláta« Dra. K. Lechlera. Napsal Th. Dr. Karel L. Řehák. — **Cena 1 K 60 hal.**

Pastor Jan Amos Komenský,

domnělý poslední biskup českých bratří na líci i na ruby. Napsal Dr. Karel Lev Řehák. — Cena 60 hal.

Stručné dějiny církevní.

Pro žáky obecných škol českých. Napsal Václav Oliva. Cena 20 h. Poštou 23 hal.

Objednávky vyřizuje:

administrace družstva Vlast v Praze-II.570.